

Föräldrar som inte vabbar

Utgivare: Försäkringskassan
Analys och prognos

Upplysningar: Niklas Löfgren
010-116 96 04
niklas.lofgren@forsakringskassan.se

Carin Wolf
010-116 94 20
carin.wolf@forsakringskassan.se

Webbplats: www.forsakringskassan.se

Förord

Avdelningen för Analys och prognos på Försäkringskassan producerar löpande statistik, prognoser och analyser för att bidra till ökad kunskap kring socialförsäkringens effekter för individ och samhälle. Som en del i detta görs även särskilda analysrapporter publicerade inom ramen för serien Socialförsäkringsrapport. Det har tidigare saknats analys av föräldrar som inte använder tillfällig föräldrapenning vid vård av sjukt barn.

Denna rapport beskriver vilka dessa föräldrar är. Dessutom presenteras vad några av föräldrarna själva angett som orsak till att de inte använt försäkringen, samt hur de löst arbets- och omsorgssituationen när barnen varit sjuka. Rapporten innehåller statistik och analys av Försäkringskassans registerdata för föräldrar till barn under 12 år, samt fokusgruppsintervjuer med föräldrar till barn i åldrarna tre till sex år.

Det är viktigt att tänka på att bland de föräldrar som redovisas i rapporten finns det de som av olika skäl inte har rätt till tillfällig föräldrapenning, eller där man löser vårdbehovet på annat sätt. Familjen kan ha ett syskon för vem ena föräldern är hemma med föräldrapenning. Föräldern kan ha valt att vårda barnet och samtidigt arbetat hemifrån, eller föräldern kanske inte har haft något arbete att ta ledigt från etc. Barnet kan ju också ha varit friskt under hela året.

Niklas Löfgren och Carin Wolf på avdelningen för analys och prognos på Försäkringskassan har svarat för analys och rapportförfattande.

Stockholm april 2013.

Jan Almqvist
Verksamhetsområdeschef
Avdelningen för analys och prognos

Innehåll

Sammanfattning	5
Summary	7
Bakgrund	9
Regler för tillfällig föräldrapenning.....	11
Syfte	13
Metod	14
Registerdata	14
Bortfall	15
Sambandsanalyser genom logistisk regression.....	16
Fokusgrupper	17
Deskriptiv statistik	18
Barnen	19
Föräldrarna	21
Fokusgrupper med föräldrar	39
Kunskap.....	39
Attityder	40
Användande och icke-användande.....	41
Hur löser föräldrarna situationen?	43
Konsekvenser för barnen	44
Sammanfattande resultat från fokusgrupperna.....	44
Slutsatser och avslutande diskussion	46
Egenföretagare.....	46
Svenskfödda män med höga inkomster.....	47
Utrikesfödda kvinnor.....	47
Försäkringens syfte och funktion idag.....	47
Framtida studier	50
Referenser	51
Bilaga 1. Statistisk bilaga	52
Bilaga 2. Beskrivning av fokusgruppdeltagare	56

Sammanfattning

Drygt hälften av alla föräldrar till barn under 12 år använde inte den tillfälliga föräldrapenningen, vård av barn, under 2010. Det är inget konstigt i sig eftersom försäkringen är utformad så att i normalfallet endast en förälder kan vara hemma för vård av sjukt barn och inte två samtidigt. Om man i stället tittar på andelen barn där ingen av barnens föräldrar använt tillfällig föräldrapenning under ett år, kan man konstatera att detta gällde för cirka 40 procent av förskolebarnen mellan 2-5 år och ca 50 procent av barnen mellan 6-12 år.

Den här undersökningen fokuserar på att kartlägga gruppen föräldrar som aldrig är hemma och använder försäkringen. Att de inte använder försäkringen kan bero på att barnen aldrig är sjuka, att de inte uppfyllde försäkringskraven, att de redan var hemma med föräldrapenning för ett syskon när förskolebarnet blev sjukt, att den andra föräldern eller någon annan var hemma istället när barnet blev sjukt, att de var hemma ändå men jobbade hemifrån och tog ut lön från arbetsgivaren etc. Oavsett anledning till att föräldrar inte varit hemma så vill vi i denna undersökning se om det finns något gemensamt för de föräldrar som inte använde försäkringen år 2010. Det vill säga hur ser gruppen föräldrar ut som inte använder försäkringen?

I undersökningen är det tre olika grupper föräldrar som var överrepresenterade bland de som inte använt försäkringen:

Svenskfödda män med höga inkomster

Även unga föräldrar och föräldrar med mycket låga inkomster använder försäkringen i mindre utsträckning än andra föräldrar. Resultaten i denna rapport visar vidare att män överlag använder försäkringen i mindre utsträckning än vad kvinnor gör.

Föräldrar med inkomster enbart från eget företagande

Inte ens var tionde förälder med enbart inkomster av eget företagande (anställda i eget aktiebolag räknas som anställda och inte som egenföretagare) var hemma och "vabbade" under 2010. Bland föräldrar med inkomster från anställning (A-inkomst) så var istället nästan varannan förälder hemma och "vabbade" under 2010.

Utlandsfödda kvinnor

Bland föräldrar som är födda i Mellanöstern, Nordafrika och Turkiet samt Afrika Söder om Sahara, var det mer än 80 procent av föräldrarna som inte använde försäkringen under 2010. De som inte använder försäkringen i denna grupp har också relativt låga inkomster vilket talar för att nyttjandet till viss del speglar gruppens förankring på arbetsmarknaden. I denna grupp

finns många föräldrar som varit en kortare tid i Sverige och som sannolikt står utanför arbetsmarknaden. Allra störst sannolikhet för att inte använda försäkringen har kvinnor födda i Afrika söder om Sahara.

Många föräldrar upplever att det är svårt och pressande med oplanerad frånvaro från arbete i samband med sjuka barn. Fokusgruppintervjuer med föräldrar ger indikationer på att föräldrar försöker att arbeta hemma när barnen är sjuka eller tar flexledigt för att slippa ta ut tillfällig föräldrapenning. Överlag upplever föräldrarna som intervjuats att ansökningsprocessen för att ta ut tillfällig föräldrapenning är krånglig, särskilt kraven på anmälan till Försäkringskassan samma dag som barnet är sjukt och det tidigare frånvarointyget från förskolan.

Summary

More than 50 % of all parents of children under 12 did not take advantage of temporary parental benefit in 2010. The figure is unremarkable in itself given that only one parent at a time is normally entitled to stay home in order to care for a sick child. However, approximately 40% of preschool children age 2-5 and 50% of 6-12 year-olds had parents neither of whom used the benefit during the year.

The aim of this study was to identify and describe the population of parents who never stay home and take advantage of the benefit. Among the reasons that parents do not use the benefit are that their children are never sick, they do not meet the proper criteria, they are already home caring for another child, the other parent or someone else is staying home instead or they are working out of their home and receiving a salary from their employer. Regardless of the reason, one goal of the study was to look for common denominators among the parents who did not take advantage of the benefit in 2010 – in other words, to describe that particular population.

The study found three demographic groups that were represented among these parents more than among the population at large.

High-income men born in Sweden

Parents who were young or earned very low incomes also used a disproportionately small share of the benefit. The results of the study also indicate that men were generally less prone to take advantage of the benefit than women.

Parents whose sole income was from self-employment

Fewer than one out of ten parents whose sole income was from self-employment (not counting those who owned limited liability companies) received temporary parental benefit in 2010. Almost one out of every two parents with income from employment, on the other hand, stayed home to care for a sick child.

Women born abroad

More than 80% of parents born in the Middle East, North Africa, Turkey or Sub-Saharan Africa did not use the benefit in 2010. The fact that this 80% of the population also tended to have relatively low incomes indicates that ties to the labour market are among the determining factors. Many members of this group have not been in Sweden very long and are unlikely to have a job.

Many parents experience unscheduled leave to care for a sick child as stressful and cumbersome. Focus group interviews suggest that parents take

flex leave or try to work at home when their children are sick to avoid the hassle of temporary parental benefit. Interviewees generally felt that the application process for receiving temporary parental benefit is overly bureaucratic, particularly the requirement that they notify Försäkringskassan the day that their child becomes sick and the earlier certificate of absence from preschool.

Bakgrund

Familjepolitiken ska underlätta för föräldrar att kombinera yrkesliv med familjeliv genom att förbättra möjligheten för båda föräldrarna att delta i arbetslivet, samtidigt som de ska kunna ta hand om barnen när de är små. En del i detta är den tillfällig föräldrapenning. Den ska kompensera föräldrarna ekonomiskt för förlorad arbetsinkomst som uppstår då de behöver vara hemma för att vårda sina sjuka barn.

De flesta av barnen under 12 år vistas på förskola eller skola. Exempelvis gick cirka 90 procent av alla barn mellan 2 och 5 år i förskola år 2010 (Skolverket 2012). Det saknas statistik över barns sjukdomar, men det är mycket troligt att merparten av dessa förskolebarn blir sjuka en eller flera gånger på ett år. Enligt Smittskyddsinstitutet drabbas barn vanligtvis av åtminstone fyra förkylningar på ett år, lägg därtill magsjuka, influensa, eventuella barnsjukdomar och andra smittsamma sjukdomar (Smittskyddsinstitutet 2011).

Försäkringskassans statistik över användandet av tillfällig föräldrapenning för vård av sjukt barn (VAB) visar att det för cirka 40 procent av förskolebarnen i åldern 2 till 5 år aldrig används någon tillfällig föräldrapenning under ett visst år.

Mot bakgrund av vad vi vet om barn och sjukdomar förefaller det osannolikt att så många barn aldrig är sjuka under ett år på ett sådant sätt att de måste stanna hemma från förskolan eller skolan. Siffrorna indikerar därmed att en stor andel föräldrar inte använder sig av VAB av någon orsak. Att det finns skillnader i föräldrars behov av försäkringen behöver inte vara ett problem. Men om det beror på att föräldrarna har dålig kunskap om försäkringen eller om den upplevs så krånglig att föräldrarna avstår från att nyttja den kan det vara ett problem för försäkringens legitimitet.

Försäkringskassan saknar kunskap om vilka föräldrarna är som inte använder sig av försäkringen och varför de inte använder den. Upplevs den inte som funktionell och relevant för dagens föräldrar och är det därför man inte använder den? Finns det skillnader i användandet mellan olika grupper av föräldrar? Är det för att barnen är hemma från förskola eller skola men att föräldrarna löser arbets- och omsorgssituationen på ett sådant sätt att de inte behöver använda sig av den tillfälliga föräldrapenningen? Är kunskapen kring försäkringen otillräcklig så att föräldrarna är osäkra på hur den fungerar? Det finns fler indikationer på att föräldrar avstår från att använda den tillfälliga föräldrapenning och att ett underanvändande av försäkringen förekommer när barnen är sjuka. (Hedin 2007, Försäkringskassan 2011).

Alla föräldrar har dock inte rätt att använda sig av försäkringen. Rätt till tillfällig föräldrapenning finns endast för personer som avstått från arbete eller är arbetslösa och uppbär a-kassa, för att ta hand om ett sjukt barn. De får heller inte uppbära någon annan dag ersättning som t.ex. sjukpenning

eller föräldrapenning för samma tid som barnet är sjukt. Förvärvsinkomsten måste dessutom uppgå till minst 24 procent av prisbasbeloppet för att personen ska ha en fastställd sjukpenninggrundande inkomst (SGI). Det motsvarade 10 272 kronor år 2009 (vilket är det inkomstår som används i denna rapport). För studerande med studiemedel regleras rätten att vara hemma med sjuka barn inom studiemedelssystemet. Det är med andra ord inte alla föräldrar som kan använda sig av försäkringen.

Av de närmare 1,5 miljon föräldrar som ingår i denna undersökning var drygt 1,2 miljoner (drygt 82,5 procent) förvärvsarbetande under 2009. Andelen förvärvsarbetande bland männen uppgick till 87,7 procent och bland kvinnorna till 77,8 procent. (Bilaga 1, tabell 2). Andelen kvinnor i åldern 20-64 år som hade en inkomst som var lägre än 24 procent av prisbasbeloppet var cirka 15 procent. Motsvarande andel bland männen var cirka 13 procent. Försäkringskassan har tidigare (2012) visat att det är vanligare att sakna SGI bland kvinnor, ensamstående med barn, individer med endast grundskoleutbildning och utrikesfödda.

Av tabell 1 nedan framgår att det är ungefär tre gånger så stor andel av de utrikes födda personerna i åldrarna 25-54 år som står utanför arbetskraften och som därmed har svårt att använda försäkringen. Har en förälder inte en beskattningsbar inkomst kan han/hon heller inte ha sin inkomst försäkrad. Bland de yngre är framförallt de utrikes födda överrepresenterade bland de arbetslösa och har de då aldrig haft ett arbete tidigare så har de troligtvis heller ingen inkomst att försäkra.

Tabell 1. Andel män och kvinnor i och utanför arbetskraften fördelat på inrikes och utrikes födda personer i "barnafödande åldrar".

	15-24 år (andel %)				25-54 år (andel %)			
	Män		Kvinnor		Män		Kvinnor	
	Inrikes	Utrikes	Inrikes	Utrikes	Inrikes	Utrikes	Inrikes	Utrikes
Arbetslösa	11,4	20,8	10,9	16,1	3,2	12,5	3,1	11,6
Sysselsatta	40,7	33,8	42,6	29,0	91,6	76,8	88,5	63,6
Ej i arb. Kraft	47,9	45,4	46,6	54,7	5,2	10,6	8,4	24,8
Totalt:	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Källa: SCB AKU omräknat från tusental till procent.

Bland de drygt 875 000 föräldrar som inte använt sig av VAB under 2010 hade 48 procent uppburit någon dagersättning från socialförsäkringen (exklusive a-kassa) någon gång under året. Den vanligaste förmånen som utbetalats till dessa föräldrar var föräldrapenning, cirka 35 procent av de som inte använt försäkringen hade tagit ut föräldrapenning. De som använt föräldrapenning kan ha varit hemma på heltid med små barn eller tagit ut ströddagar för ett lite äldre barn. Cirka sju procent av de som inte "vabbade" hade uppburit sjukpenning. Dessa utbetalningar kan till viss del förklara icke-användandet av VAB eftersom det inte är möjligt att samtidigt uppbära dessa ersättningar och tillfällig föräldrapenning. I denna studie analyseras inte vidare hur omfattande föräldrarnas uttag av andra förmåner varit.

Regler för tillfällig föräldrapenning

Tillfällig föräldrapenning består av tre olika delförmåner; vård av sjukt barn (VAB), 10 dagar vid barns födelse samt 10 kontaktdagar till föräldrar med barn som omfattas av lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Den del av den tillfälliga föräldrapenningen som fokuseras i den här rapporten är den som avser vård av sjukt barn.

För att ha rätt till tillfällig föräldrapenning för vård av sjukt barn krävs att föräldern eller någon annan ska ha avstått från förvärvsarbete i samband med sjukdom eller smitta hos barnet, sjukdom eller smitta hos barnets ordinarie vårdnadshavare eller besök i samhällets förebyggande hälsovård. Detta gäller barn under 12 år och i vissa fall även upp till barnet fyller 16 år. Normalt kan man få ersättning för 60 dagar per barn och år. När dessa har använts kan ytterligare 60 dagar tas ut vid barns sjukdom eller besök i samhällets förebyggande barnhälsovård (13 kap. 2 § SFB).

Det finns ingen rätt till tillfällig föräldrapenning om den andra föräldern inte förvärvsarbetar och därmed kan vårda barnet (prop. 1984/85:78 s. 122). Med den andra föräldern menas en förälder som enligt föräldrabalken har föräldraansvar. Tillfällig föräldrapenning kan tas ut som hel, tre fjärdedels, halv, en fjärdedels eller en åttondels ersättning, beroende på den faktiska arbetstid som föräldern behöver avstå från sitt förvärvsarbete. Ersättningen uppgår till knappt 80 procent av föräldrarnas inkomstbortfall, upp till ett tak om 7,5 prisbasbelopp.

Rätten till tillfällig föräldrapenning kan i vissa situationer överlåtas till en annan person, som i stället för föräldern stannar hemma från sitt arbete för att vårda barnet. För föräldrar till allvarligt sjuka barn finns särskilda regler. De kan för barn som inte har fyllt 18 år få tillfällig föräldrapenning för obegränsat antal dagar. Båda föräldrarna kan också få ersättning för samma barn och tid.

Från den 1 januari 2010 kan en annan person än föräldern i vissa fall erhålla tillfällig föräldrapenning för att vårda ett barn som inte har fyllt tre år. Detta gäller när en ensamstående förälder på grund av sjukdom eller smitta inte själv kan vårda barnet.

Ansökan om tillfällig föräldrapenning sker i två steg. Det första steget är att föräldern *anmäler* ledighet för vård av sjukt barn till Försäkringskassan första dagen som föräldern avstår från förvärvsarbete. Föräldrapenningförmåner får inte betalas ut för tid innan anmälan gjorts till Försäkringskassan (11 kap. 12 § SFB). Syftet med anmälningsskyldigheten är i första hand att Försäkringskassan ska ha möjlighet att kontrollera att föräldern uppfyller villkoren för rätt till ersättning. Det andra steget är att föräldern skriftligen *ansöker* till Försäkringskassan om tillfällig föräldrapenning.

Före den 1 januari 2013, d.v.s. vid tiden för denna undersöknings genomförande, gällde att det till den skriftliga ansökan skulle bifogas ett intyg från förskola/skola om att barnet verkligen hade varit frånvarande den eller de dagar som ansökan avsåg. Blanketten för intyget var en särskild blankett som skickades ut av Försäkringskassan till föräldern i samband med anmä-

lan för vård av sjukt barn. Kravet på intyg från förskola/skola infördes den 1 juli 2008 efter att undersökningar (se bl.a. Institutet för arbetsmarknadspolitisk forskning 2006) visat indikationer på ett visst överutnyttjande av försäkringen. Syftet med intyget var att minska detta eventuella överutnyttjande. Utvärderingar av intygsreformen har emellertid inte kunnat säga huruvida reformens mål med att minska de felaktiga utbetalningarna har infriats eller inte (Försäkringskassan 2011). Regeringen beslutade hösten 2012 att kravet på intyg skulle avskaffas från den 1 januari 2013.

Syfte

Syftet med denna socialförsäkringsrapport är att kartlägga gruppen föräldrar med barn under 12 år som inte använder sig av tillfällig föräldrapenning, vård av sjukt barn. Har dessa föräldrar några gemensamma egenskaper? Finns det skillnader mellan olika grupper av föräldrar, t.ex. föräldrar i olika åldrar, med olika inkomster, födda i Sverige och andra länder? Ytterligare ett syfte med rapporten är att genom fokusgruppsintervjuer få en ökad förståelse om varför föräldrar inte använder sig av försäkringen. Avslutningsvis kan rapporten bidra till intressanta uppslag för vidare forskning inom området.

Metod

Undersökningen har gjorts genom

- analys av registerdata från 2010 om föräldrar till barn under 12 år.
- genomförande av fyra fokusgrupper med föräldrar till barn i åldrarna 3-6 år.

Statistik över hur ofta barn är sjuka finns inte att tillgå. Ett grundantagande i denna undersökning är att det inte är skillnader mellan barn till olika grupper av föräldrar i fråga om hur ofta och hur sjuka de är. Barns sjukdom antas med andra ord inte systematiskt variera mellan olika grupper.

Denna undersökning analyserar icke-användandet av försäkringen per förälder, det innebär att icke-användandet bland föräldrapar inte undersöks. Barnen kan med andra ord ha varit hemma med den andra föräldern när de varit sjuka.

Registerdata

Registerdatat kommer från Försäkringskassans eget datalager (STORE). Härifrån har det bland annat hämtats information om samtliga föräldrar boende i Sverige till barn under 12 år såsom föräldrarnas kön, ålder, födelse-region, utbildningsnivå och inkomsttyp under 2010. Uppgifter om föräldrarnas sektortillhörighet och uppgift om pensionsgrundande inkomst (PGI) samt om de uppburit någon annan dag ersättning avser år 2009.

Att uppgift om PGI valts framför uppgift om sjukpenninggrundande inkomst (SGI) för att beskriva föräldrarnas inkomster har att göra med att aktuella uppgifter om SGI inte alltid finns. Det beror på om och när föräldern har haft något ersättningsärende hos Försäkringskassan. Att PGI uppgifter från 2009 har valts beror på att de var de senast tillgängliga uppgifterna vid undersökningens genomförande.

Bortfall

Det finns bortfall i registerdatat. Ett partiellt bortfall är exempelvis uppgifter om föräldrarnas utbildning som saknas, men också ett bortfall som beror på ett medvetet val. Avlidna och utflyttade från Sverige under undersökningåret 2010 har tagits bort, d.v.s. de som har blivit avregistrerade under 2010 ifrån socialförsäkringen ingår inte i undersökningen.

Tabell 2. Bortfall i undersökningens registerdata

Registrerade/avregistrerade vårdnadshavare	Antal	Andel (%)
Registrerade vårdnadshavare	1 482 060	96,2
Avregistrerade	58 042	3,8
Totalt	1 540 102	100,0

Stora och systematiska bortfall kan snedvrída resultaten. Skillnader i bortfall mellan olika grupper påverkar analysens värden i särskilt hög utsträckning om gruppen är stor relativt andra grupper.

Det partiella bortfallet är mycket lågt eller inget alls i de flesta av variablerna som undersöks. I de fall ett partiellt bortfall finns ligger det mellan 1 till 5 procent inom alla variabler förutom i sektorvariabeln där det partiella bortfallet är 11,3 procent. Uttryckt i antal så saknas uppgifter om sektorstillhörighet för 167 652 föräldrar (vårdnadshavare). Detta partiella bortfall tycks inte vara slumpmässigt fördelat vilket försvagar de slutsatser som kan dras av sektoruppgifterna. Bortfallet inom sektorstillhörighet fördelas exempelvis så att 67 procent av saknad sektorstillhörighet återfinns bland de kvinnliga vårdnadshavarna, trots att de enbart utgör ca 51 procent av de registrerade vårdnadshavarna.

Varför bortfallet inte är slumpmässigt inom sektorsvariabeln vet vi inte men det innebär att slutsatserna kring just sektorstillhörighet försvagas. Resultat fördelat efter sektorstillhörighet presenteras ändå eftersom uppgifter finns för ca 1,2 miljoner vårdnadshavare vilket ändå är ett stort material. Framförallt bör resultat från små sektorsgrupper hanteras med försiktighet.

Övrigt partiellt bortfall är inte snedfördelat så som inom variabeln sektorstillhörighet utan är mer slumpmässigt fördelat.

Sambandsanalyser genom logistisk regression

För att hålla isär olika faktorer som samvarierar med att inte använda VAB har en regressionsanalys av registerdata genomförts. Regressionsanalysen gör det möjligt att studera en faktors möjliga betydelse när andra relevanta faktorer hålls konstanta.

Regressionsanalysen har genomförts i form av logistisk regression och presenteras i form av relativa risker eller chanser¹. I analysen görs alltid jämförelsen för en variabel eller faktor, t.ex. åldersgrupp, mot en referensgrupp som får värdet 1,0.

En relativ risk över 1,0 innebär en högre risk för att inte ha använt VAB inom gruppen jämfört med referensgruppen. På samma sätt innebär en relativ chans under 1,0 en högre chans för att ha använt VAB jämfört med referensgruppen. Det som i första hand undersöks här är risken att inte använda VAB.

Karaktären på analysen tillåter inga starka slutsatser om kausala samband, utan ska ses som ett sätt att renodla de samvariationer som kan finnas mellan beroende variabeln (använt VAB under 2010) och de oberoende eller förklarande variablerna (kön, ålder, utbildning etc.).

I analyserna görs både en analys med män och kvinnor i en gemensam modell och separata analyser för kvinnor och män för att undersöka om det finns skillnader i olika variablers betydelse mellan könen. Vanligtvis presenteras statistisk signifikans i form av exempelvis 95-procents konfidensintervall vilket beror på att de flesta analyser görs på urvalsundersökningar med mer begränsat antal observationer. Här ingår i stort sett alla föräldrar och barn under 12 år i Sverige vilket innebär en mycket stor mängd observationer.

I praktiken innebär det att de uppmätta relativa risker/chanser som presenteras också är faktiska relativa risker/chanser för år 2010 och därför inte omges av något statistisk osäkerhet eller felmarginaler i gängse mening. Således presenteras endast relativa risker/chanser och inga osäkerhetsmått i resultattabellerna för sambandsanalyserna. Det finns dock en osäkerhet kring sektorvariabeln eftersom bortfallet inte är slumpmässigt fördelat. Samtidigt finns ändå uppgifter om cirka 1,2 miljoner föräldrar (vårdnadshavare) sektortillhörighet, vilket ändå med stor sannolikhet ger en bra bild över fördelningen för de flesta sektorer. Framförallt för de små sektorerna kan dock resultaten vara osäkra.

---

¹ Relativa risker är omräknade $\text{Exp}(B)$ (oddskvoter) där den relativa risken räknas fram genom formeln $(\text{Exp}(B)/(1 + \text{Exp}(B)/0,5))$.

Fokusgrupper

Marknadsundersökningsföretaget Augur har på uppdrag av Försäkringskassan genomfört fyra olika fokusgrupper. I grupperna ingick totalt 32 föräldrar (17 män och 15 kvinnor). Fokusgrupperna genomfördes på två orter, Malmö och Eskilstuna.

En grupp i respektive stad har utgjorts av föräldrar med en månadsinkomst om minst 35 000 kr i månaden. Den andra gruppen i respektive stad har utgjorts av föräldrar med en månadsinkomst om högst 22 000 kronor. 15 av föräldrarna som var med hade inkomster om minst 35 000 kronor i månaden och 17 hade en månadsinkomst om högst 22 000 kronor.

Grupperna bestod till hälften av kvinnor och till hälften av män. I varje grupp fanns det med en eller flera personer med annan etnisk bakgrund och ett par egenföretagare. Grupperna har också varit blandade med avseende på hur många barn föräldrarna har. Till detta har det lagts ett krav på att det stora flertalet av de medverkande föräldrarna är yrkesverksamma, att de har barn i åldern 3-6 år som är inskrivna i förskolan, att föräldrarna haft barn som vid minst två tillfällen under 2011 varit sjuka och då sjuka minst 1-5 dagar vid varje tillfälle. Det har också varit ett krav att några av dem inte tagit ut tillfällig föräldrapenning trots att barnen varit sjuka. I bilaga 2 finns ytterligare beskrivning av fokusgruppsdeltagarna.

Fokusgrupperna har genomförts för att få insikt i de lösningar och strategier som föräldrarna använder sig av när deras barn är sjuka och de inte tar ut någon tillfällig föräldrapenning. Metoden ger också möjlighet att få ta del av de resonemang och motiv som ligger till grund för dessa lösningar. Fokusgrupperna bidrar på så sätt till rikare förståelse för de mönster som analysen av Försäkringskassans registerdata visar. Det bör dock poängteras att resultaten är inte generaliserbara utan gäller bara de föräldrar som deltog i fokusgrupperna. Fokusgrupperna har genomförts med hjälp av en på förhand framtagen diskussionsguide.

Deskriptiv statistik

I detta avsnitt beskrivs barn under 12 år och deras föräldrar/vårdnadshavare som har eller inte har använt sig av tillfällig föräldrapenning under 2010. Föräldrarna undersöks inte parvis. Antalet barn i denna åldersgrupp var 2010 närmare 1,3 miljoner och antalet föräldrar närmare 1,5 miljoner. Analysen fokuserar i huvudsak på föräldrar som *inte* använt sig av tillfällig föräldrapenning, vård av barn, under 2010. Avsnittet inleds med en kort beskrivning av barnen.

Barnen

Som tabell 3 visar så används inte VAB för de flesta barn under ett års ålder (93 procent). Majoriteten av dessa barn vistas inte inom barnomsorg och är hemma med föräldralediga föräldrar. I regel krävs också sjukhusvistelse för att försäkringen ska kunna användas. Vid kortvarig sjukdom för dessa barn får föräldrarna istället använda sin föräldrapenning som de oftast är hemma med ändå.

Bland barn i åldrarna 2-5 år var andelen som försäkringen inte användes för cirka 40 procent. Bland de barn som försäkringen användes för så användes cirka nio dagar per barn i dessa åldrar.

För skolbarn dvs. de som är mellan sex till tolv år gamla användes i genomsnitt drygt 5 dagar per barn. Här användes dock inte försäkringen för cirka hälften av barnen.

Tabell 3. Antal och andel barn 0-12 år som VAB ej använts för resp. använts för, 2010

Ålder	Antal ej använt	Antal använt	Ej använt (%)	Använt (%)
0	106 992	8 583	93	7
1	76 754	36 639	68	32
2	43 344	68 345	39	61
3	44 526	66 083	40	60
4	46 261	63 620	42	58
5	44 634	61 459	42	58
6	46287	59 785	44	56
7	48 342	55 689	46	54
8	49 436	51 702	49	51
9	50 389	46 328	52	48
10	54 845	42 194	57	43
11	58 499	36 406	62	38
Totalt	670 309	596 833	53	47

Beroende på barnets födelseregion finns skillnader i användandet av VAB. Det framgår av tabell 4. Cirka 94 procent av samtliga barn under 12 år 2010 var födda i Sverige. För dessa barn användes inte försäkringen för 51 procent av barnen. För utrikes födda barn användes försäkringen generellt i betydligt lägre omfattning. För barn födda inom Norden (utom Sverige) och EU 15 användes inte försäkringen för 80,3 procent av barnen och för barn födda i Mellanöstern, Nordafrika och Turkiet uppgick andelen till 96,6 procent.

Att användandet är betydligt lägre för utlandsfödda barn kan troligen förklaras av att fler av dessa barn är äldre och att föräldrarna har sämre arbetsmarknadsanknytning. En analys av användandet för barn i åldrarna 0–1 år,

2–5 år och 6-11 år visar att användandet är betydligt lägre för utlandsfödda barn jämfört med barn födda i Sverige i samtliga åldrar.

Tabell 4. Antal och andel barn 0-12 år som VAB ej använts för resp. använts för, utifrån barnets födelseregion, 2010

Barnets födelseregion	Antal ej använt	Antal använt	Ej använt (%)	Använt (%)
Sverige	607 839	584 729	51,0	49,0
Norden utom Sverige	6 354	1 556	80,3	19,7
EU 15 utom Norden	8 216	2 019	80,3	19,7
Övriga Europa	9 750	1 772	84,6	15,4
Afrika söder om Sahara	8 422	594	93,4	6,6
Asien utan Mellanöstern	9 799	4 012	71,0	29,0
MENA + Turkiet	14 382	513	96,6	3,4
Nordamerika	3 135	792	79,8	20,2
Sydamerika	1 909	716	72,7	27,3
Oceanien	472	129	78,5	12,9
Saknas	31	1	96,9	3,1
Totalt:	670309	596 833	52,9	47,1

Föräldrarna

Drygt hälften av alla föräldrar till barn under 12 år har inte använt sig av försäkringen under år 2010. Att inte fler föräldrar använt sig av försäkringen kan ha berott på flera orsaker. Huvudregeln är att endast en av barnets föräldrar kan vara hemma med försäkringen. Det kan helt enkelt vara så att barnets andra förälder använde försäkringen i stället. Det kan också vara så att barnets förälder inte har ett arbete att avstå från eller att de är hemma med ett annat barn och tar ut föräldrapenning. Andra förklaringar kan vara att föräldrarna har tillgång till hjälp från anhöriga, att de kan jobba hemma eller vara flexlediga.

Tabell 5. Föräldrar till barn 0-12 år som använt respektive inte använt VAB, 2010

	Antal	Procent (%)
Använt VAB 2010	606 821	40,9
Inte använt VAB 2010	875 239	59,1
Totalt:	1 482 060	100,0

Kön

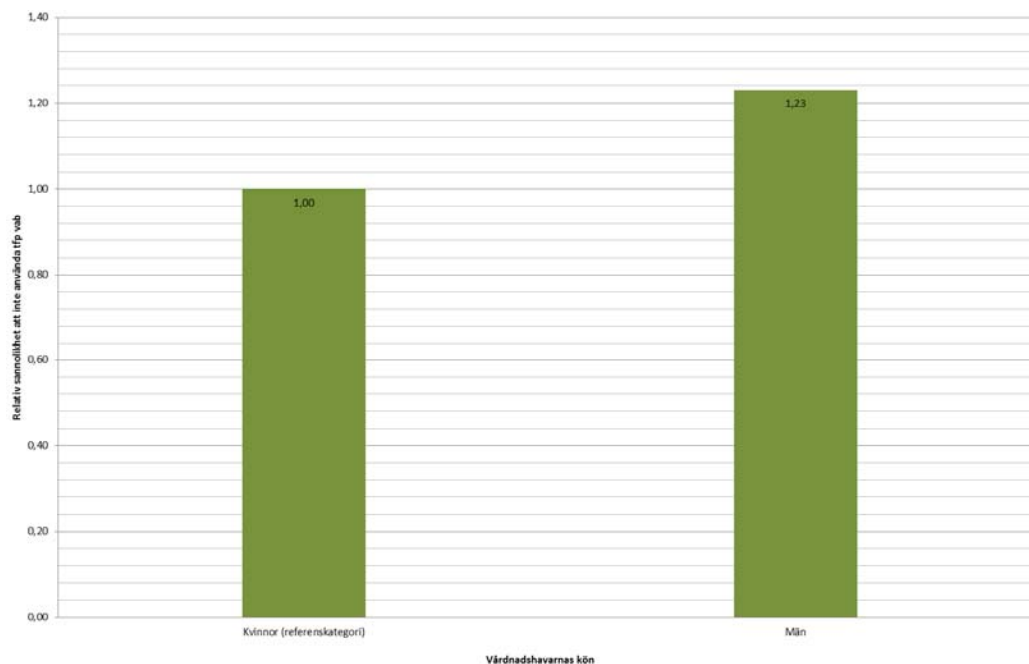
Andelen kvinnor och män som inte har använt sig av tillfällig föräldrapenning skiljer sig åt. Som framgår av tabell 6 så använde männen försäkringen i mindre utsträckning än kvinnorna under 2010. Andelen män som inte använt VAB uppgick till 64 procent medan andelen kvinnor var drygt 54 procent.

Tabell 6. Föräldrar till barn 0-12 år som använt respektive inte använt VAB, uppdelat på kön, 2010

	Antal kvinnor	Antal män	Kvinnor (%)	Män (%)
Använt VAB	346 825	259 996	45,6	36,0
Inte använt VAB	413 018	462 221	54,4	64,0
Totalt:	759 843	722 217	100,0	100,0

Som framgår av diagram 1 så finns det tydliga skillnader i sannolikhet att inte använda försäkringen beroende på vårdnadshavarens könstillhörighet. Sannolikheten för att inte ha använt försäkringen är cirka 23 % större för män än för kvinnor.

Diagram 1. Relativ sannolikhet för att inte använda VAB beroende på könstillhörighet.

Föräldrarnas ålder

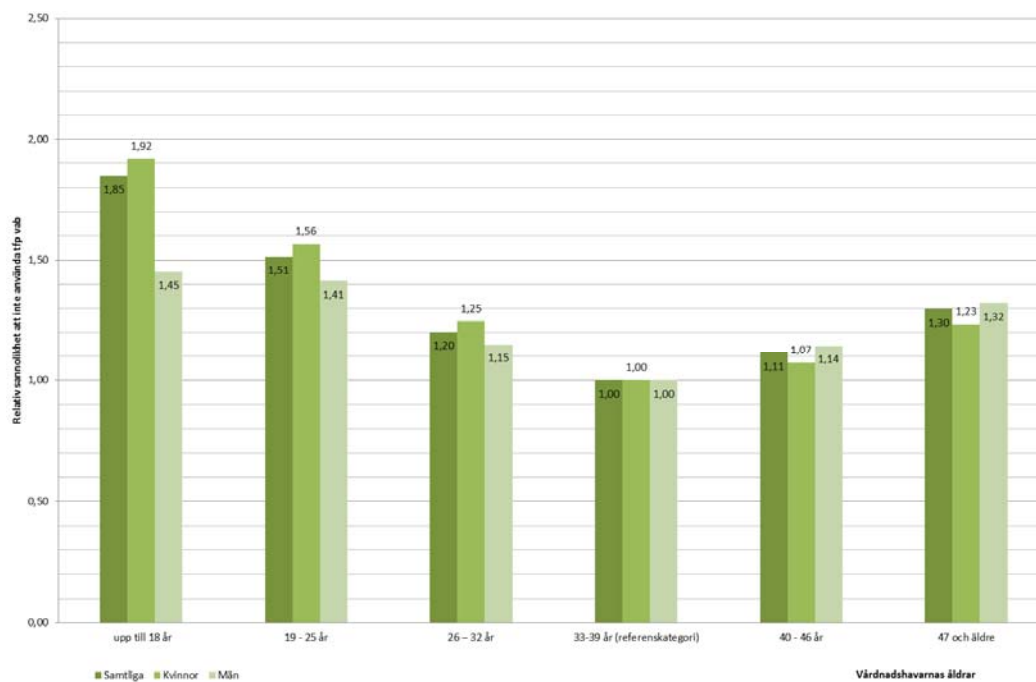
Av tabell 7 framgår att användandet av VAB skiljer sig åt beroende på föräldrarnas ålder och kön. I den lilla grupp föräldrar (knappt 1 000) som är under 18 år används VAB i princip inte alls. Det gäller både för kvinnor och för män. Även bland föräldrar i åldern 19-25 år är andelen som inte använder försäkringen hög, drygt 85 procent. Andelen kvinnor som inte använt sig av försäkringen är något högre i denna åldersgrupp (86 procent) jämfört med andelen män (83 procent). En relativt stor andel föräldrar i dessa åldrar saknar sannolikt arbete eller studerar. Många av dessa föräldrar har därför inte heller någon sjukpenninggrundande inkomst, vilket innebär att deras tillfälliga föräldrapenning uppgår till noll kronor.

De flesta föräldrar till barn under tolv år är i åldern 30 år eller äldre. I åldersgruppen 33-39 år har VAB inte använts av mer än varannan förälder, 51,7 procent. Andelen män uppgår till 57,2 procent och andelen kvinnor till 46,9 procent. Andelen som inte använt försäkringen fortsätter sedan att öka med föräldrarnas ålder. Skillnaderna mellan könen ökar också med stigande ålder. Andelen män som inte tagit ut VAB ökar mer än andelen kvinnor.

Tabell 7. Föräldrar till barn 0-12 år i olika åldrar som ej använt respektive använt VAB, 2010

Ålder	Ej använt	Använt	Ej använt (%)	Ej anv kvinnor (%)	Ej anv män (%)
- 18 år	978	3	99,7	99,8	99,3
19 - 25 år	53 781	9 337	85,2	86,0	83,3
26 - 32 år	189 660	109 049	63,5	62,0	65,7
33 - 39 år	288 682	269 590	51,7	46,9	57,2
40 - 46 år	242 847	177 900	57,7	50,1	64,3
47 -	99 291	40 942	70,8	59,3	75,2
Totalt:	875 239	606 821	59,1	54,4	64,0

Diagram 2 visar att sannolikheten för att inte ha använt VAB under 2010 är som störst bland de yngsta föräldrarna och som lägst bland föräldrar mellan 33-39 år.

Diagram 2. Relativ sannolikhet att för inte använda VAB beroende på föräldrar ålder.

Föräldrarnas födelseregion

I tabell 8 framgår användandet av VAB utifrån var föräldrarna är födda. I gruppen föräldrar som inte är födda i Sverige används försäkringen i mindre omfattning jämfört med gruppen föräldrar som är födda i Sverige, om endast variabeln födelseland beaktas. Bland svenskfödda föräldrar är andelen som inte använder försäkringen 54,4 procent. För föräldrar födda inom Norden (utom Sverige) uppgår motsvarande andel till 60,8 procent och bland föräldrar födda inom EU 15 utom Norden är andelen 68,3 procent. För föräldrar födda i Afrika söder om Sahara är andelen 83,9 procent. Och bland föräldrar födda i Asien utom Mellanöstern respektive Mellanöstern, Nordafrika och Turkiet 77,6 procent respektive 83,8 procent.

Tabell 8. Föräldrar till barn 0-12 år som ej använt respektive använt VAB utifrån föräldrarnas födelseregion, 2010

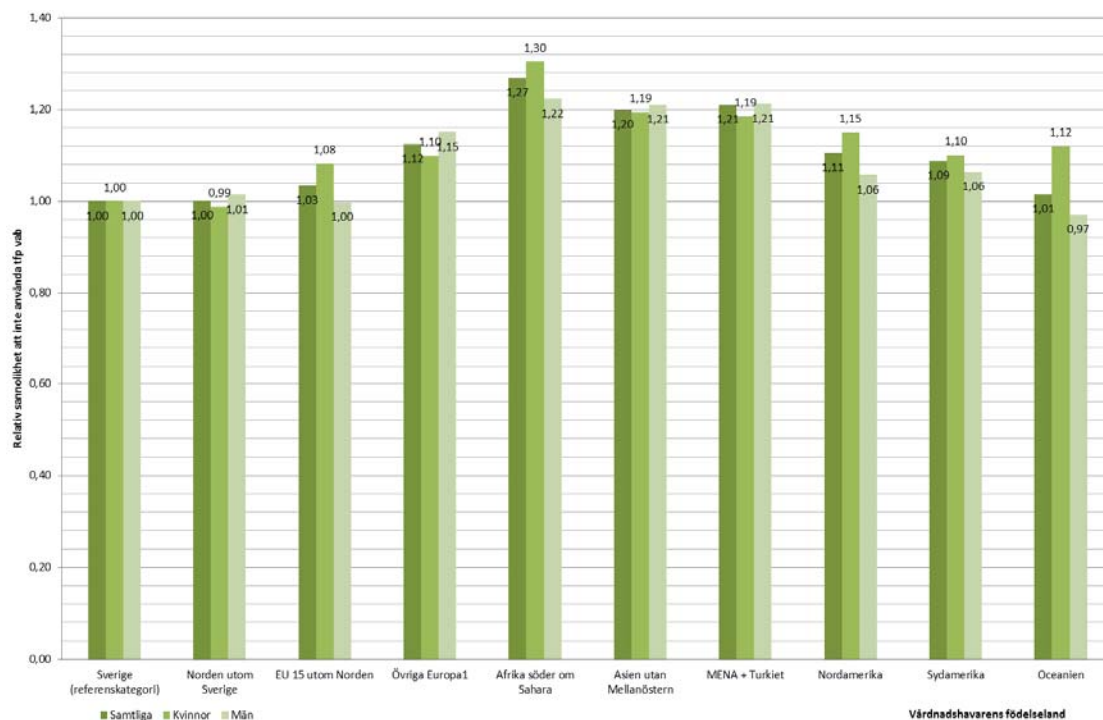
Födelseregion	Ej använt	Använt	Ej använt (%)	Använt (%)
Sverige	638 869	534 448	54,4	45,6
Norden utom Sverige	14924	9 612	60,8	39,2
EU 15 utom Norden	13 242	6 134	68,3	31,7
Övriga Europa	51 420	19 031	73,0	27,0
Afrika söder om Sahara	23 965	4 610	83,9	16,1
Asien utan Mellanöstern	31 621	9 152	77,6	22,4
MENA + Turkiet	84 203	16 253	83,8	16,2
Nordamerika	4 942	1 926	72,0	28,0
Sydamerika	11 241	5 286	68,0	32,0
Oceanien	762	359	68,0	32,0
Saknas	46	9	83,6	16,4
Totalt²:	875 235	606 820	59,1	40,9

Uppgift saknas helt om 5 personer.

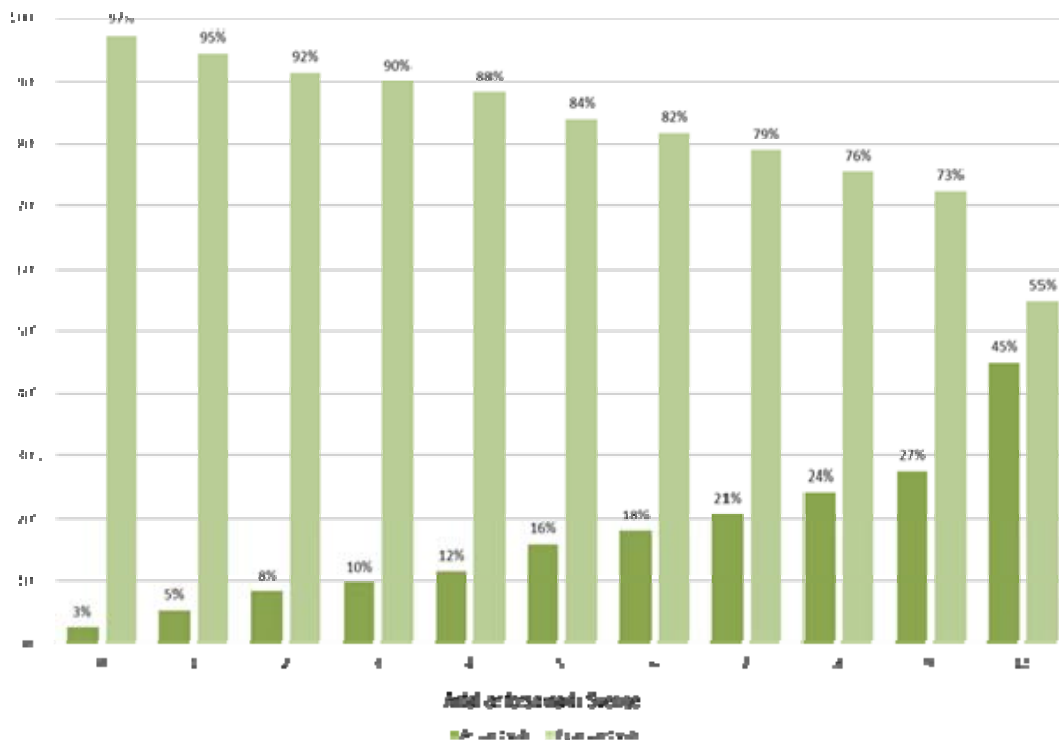
Diagram 3. Relativ sannolikhet för att inte använda VAB beroende på föräldrarnas födelseregion.

Föräldrarnas födelseregion och sannolikheten att inte använda VAB samvarierar. Störst skillnad i sannolikhet för att inte använda VAB är mellan kvinnor födda i Sverige och kvinnor födda i Afrika (söder om Sahara), där sannolikheten är cirka 30 procent högre i den senare gruppen.

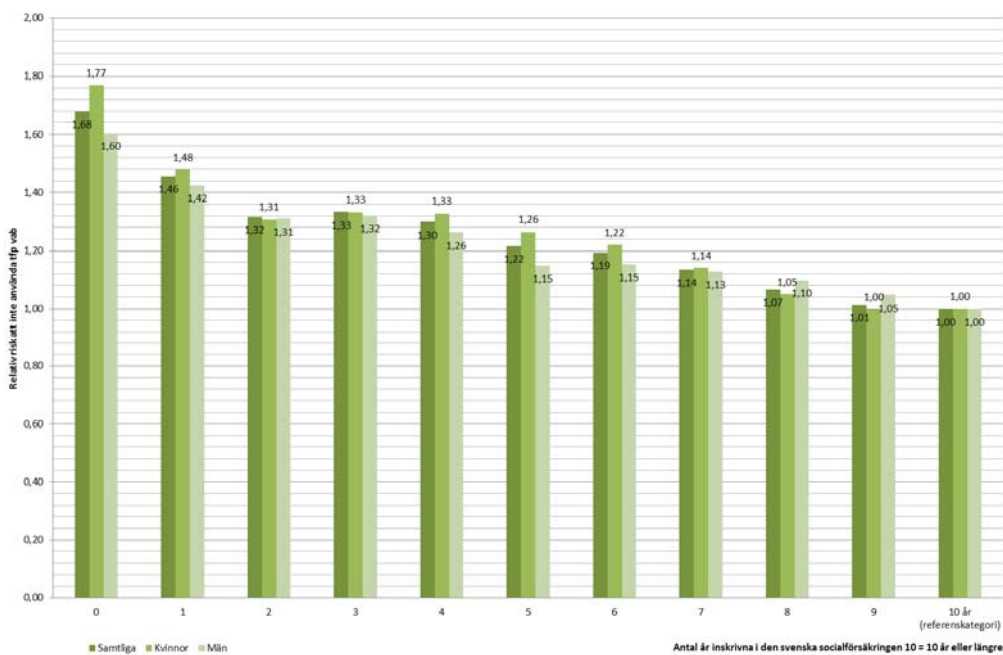
Av diagram 4 framgår att bland de föräldrar som inte är födda i Sverige så ökar användandet av VAB ju längre de varit försäkrade i Sverige. Detta kan sannolikt förklaras av att deras arbetsmarknadsanknytning ökar.

Diagram 4. Användande och icke-användande av VAB bland föräldrar till barn 0-12 år utifrån antal år de varit försäkrade i Sverige

Sannolikhetsberäkningarna i diagram 5 nedan visar på samma mönster som i diagram 4, dvs. att sannolikheten för att inte ha använt VAB är som störst under det första året efter invandringen till Sverige.

Diagram 5. Relativ sannolikhet för att inte använda VAB beroende på föräldrarnas tid i Sverige.

Föräldrarnas inkomster

Av tabell 9 framgår att det finns skillnader i användandet av försäkringen beroende på vilken inkomst (PGI³) föräldern har. Föräldrar med väldigt låga årsinkomster, upp till 65 700 kronor⁴, utgör närmare åtta procent av samtliga föräldrar. I denna grupp har närmare 93 procent inte använt försäkringen under 2010. Det kan antas att en stor del av dessa föräldrar saknar eller inte har någon större anknytning till arbetsmarknaden och därför inte behöver avstå från arbete när barnet är sjukt. De har således inte behov av tillfällig föräldrapenning. Detsamma kan även antas gälla för en stor del av föräldrarna med inkomster mellan 65 701 och 180 000 kronor (månadsinkomster om 5 475–15 000 kronor). För denna grupp föräldrar är andelen som inte använt tillfällig föräldrapenning lägre, 68,8 procent. Gruppen utgör cirka 16 procent av föräldrarna.

För föräldrar med inkomster mellan 180 000 och 321 000⁵ kronor kan antas att de flesta har arbete. Bland dessa är andelen som inte har använt sig av försäkringen 45 procent. Denna grupp utgör drygt 42 procent av föräldrarna. Bland de föräldrar som har inkomster över 321 000 kronor är andelen som inte använt tillfällig föräldrapenning 58,2 procent. De utgör cirka 34 procent av föräldrarna.

Tabell 9. Föräldrar till barn 0-12 år som ej använt respektive använt VAB utifrån inkomstnivå (PGI), 2010

Årsinkomst	Ej använt	Använt	Ej använt (%)	Använt (%)	Andel föräldrar (%)
-65 700 kr	100 417	7 967	92,6	7,4	7,7
65 701 - 180 000 kr	154 450	69 881	68,8	31,2	15,9
180 001 - 321 000 kr	268 577	328 594	45,0	55,0	42,4
321 001 -	277 942	199 447	58,2	41,8	33,9
Totalt⁶:	801 386	605 889	56,9	43,1	99,9

³ Pensionsgrundande inkomst.

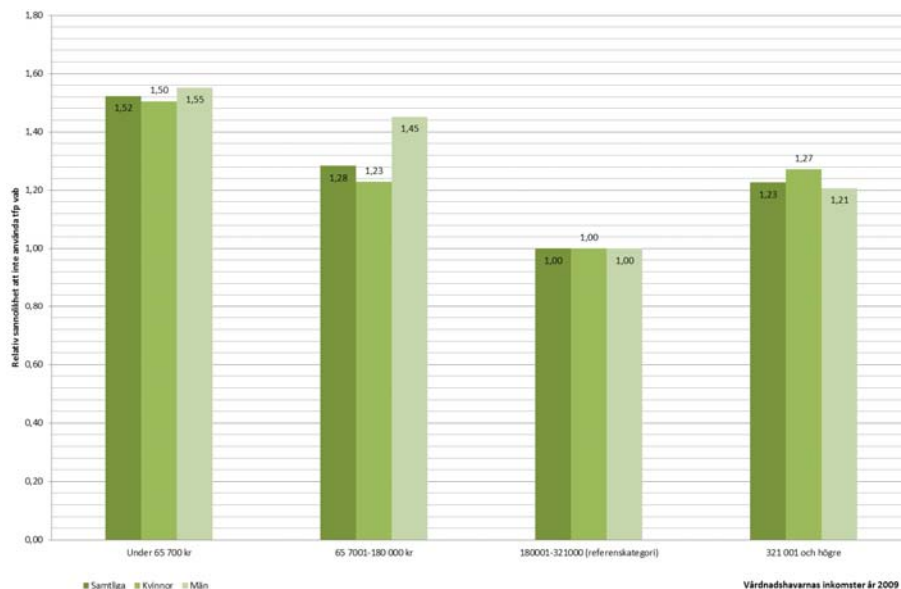
⁴ Motsvarande månadsinkomster om 5 475 kronor och grundnivån om 180 kronor per dag i föräldraförsäkringen.

⁵ Motsvarande 7,5 prisbasbelopp 2009.

⁶ Uppgift saknas helt om 74 785 personer.

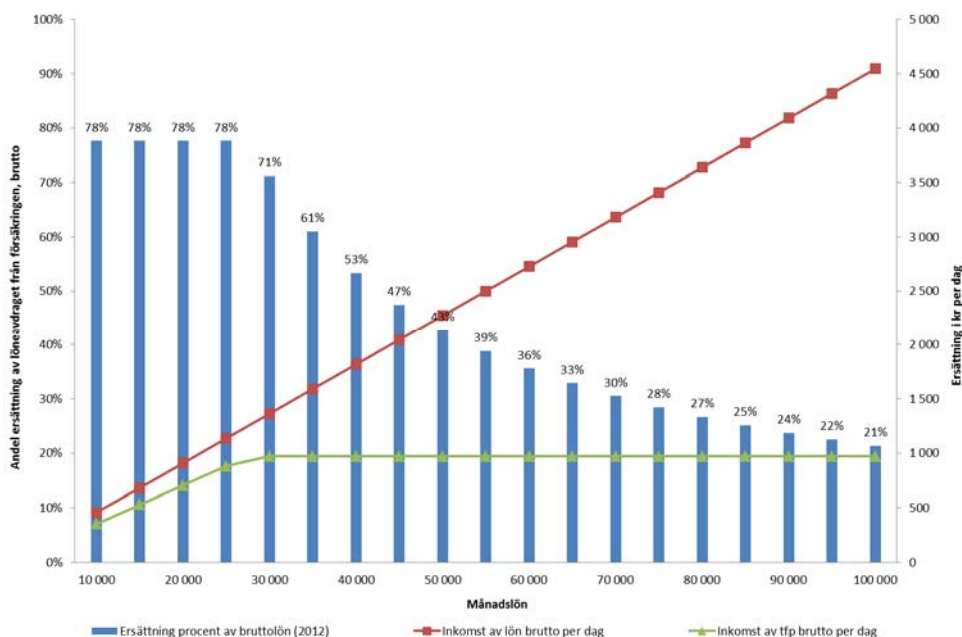
I diagrammet nedan framgår att sannolikheten för att inte använda VAB är som störst vid mycket låga inkomster samt inkomster som ligger ovanför ersättningstaket inom försäkringen.

Diagram 6. Relativ sannolikhet att för inte använda VAB beroende på vårdnadshavarens pensionsgrundande inkomst.

Att sannolikheten är som störst för att inte använda försäkringen vid mycket låga inkomster beror troligtvis på att det saknas en inkomst att avstå ifrån när barnet väl blir sjukt under året. Som diagram 7 nedan också visar så innebär ersättningstaket en relativt sätt lägre ersättningsgrad för de med inkomster över taket än de med inkomster under taket vilket kan förklara den ökade sannolikheten för att inte använda försäkringen vid inkomster över ersättningstaket.

Diagram 7. Ersättning från försäkringen som andel av föräldrarnas bruttolön

Bilden av icke användandet bland föräldrar i olika inkomstnivåer förändras något om hänsyn tas till föräldrarnas födelseland. Den största gruppen föräldrar utgörs av svenskfödda föräldrar. Bland dessa ökar andelen som inte använt försäkringen ju högre inkomst de har, se tabell 10. Detta mönster gäller även för föräldrar som är födda i andra nordiska länder och inom EU 15. För föräldrar som är födda i Afrika söder om Sahara, Asien utom Mellanöstern och MENA + Turkiet är användandet av försäkringen det motsatta. För föräldrar som är födda i dessa länder minskar andelen som inte använt sig av försäkringen ju högre inkomst de har.

Tabell 10, Andel (%) föräldrar till barn 0-11 år som ej använt VAB utifrån inkomstnivå (PGI2009) och födelseregion.

Födelseregion	< 65 700 kr	65 701 - 180 000	180 001 - 321 000	321 001-	Totalt (%)
Sverige	7,8	17,1	35,0	40,2	100
Norden utom Sverige	10,5	19,3	32,1	38,0	100
EU 15 utom Norden	14,5	18,4	27,7	39,4	100
Övriga Europa	22,6	26,1	35,0	16,3	100
Afrika söder om Sahara	39,4	23,8	26,1	10,7	100
Asien utan Mellanöstern	32,4	27,6	27,1	12,9	100
MENA + Turkiet	34,8	30,5	24,5	10,3	100
Nordamerika	21,3	22,3	27,7	28,8	100
Sydamerika	22,8	27,7	33,1	16,4	100
Oceanien	16,3	15,6	28,1	40,0	100
Saknas ⁷					
Totalt:	12,5	19,3	33,5	34,7	100

Om icke-användandet av tillfällig föräldrapenning även analyseras utifrån föräldrarnas kön utöver födelseregion och inkomstnivå, framgår att försäkringen används minst bland män födda i Sverige med höga inkomster (tabell 11). Drygt 56 procent av männen med inkomster över 321 000 kronor har inte använt sig av försäkringen. Motsvarande uppgift för kvinnor är drygt 20 procent (tabell 12). Tabellen visar också att för svenskfödda kvinnor gäller att den största grupp (40 procent) som inte använt sig av försäkringen hade inkomster mellan 180 001 och 321 000 kronor.

⁷ 28 personer saknas pga. partiellt bortfall.

Tabell 11. Föräldrar till barn 0-12 år som inte använt VAB, utifrån kön, födelseregion och årsinkomst (PGI 2009)
Män

Födelseregion	- 65 700 kr	65 701- 180 000 kr	180 001- 321 000 kr	321 001 - kr	Totalt
Sverige (Antal)	13 065	30 079	104 224	190 401	337 769
Andel, %	3,9	8,9	30,9	56,4	100,0
Norden utom Sverige (Antal)	433	916	2 108	3 611	7 068
Andel, %)	6,1	13,0	29,8	51,1	100,0
EU 15 utom Norden (Antal)	610	1 088	1 971	3 484	7 153
Andel, %	8,5	15,2	27,6	48,7	100,0
Övriga Europa (Antal)	2 311	4 511	9 100	5 149	21 071
Andel, %	11,0	21,4	43,2	24,4	100,0
Afrika söder om Sahara (Antal)	1 920	1 890	2 892	1 477	8 179
Andel, %	23,5	23,1	35,4	18,1	100,0
Asien utan Mellanöstern Antal	1 446	2 152	2 957	2 103	8 658
Andel, %	16,7	24,9	34,2	24,3	100,0
MENA + Turkiet (Antal)	7 734	11 383	10 986	5 308	35 411
Andel, %	21,8	32,1	31,0	15,0	100,0
Nordamerika (Antal)	348	411	664	858	2 281
Andel, %	15,3	18,0	29,1	37,6	100,0
Sydamerika(Antal)	653	1 125	1 835	1 168	4 781
Andel, %	13,7	23,5	38,4	24,4	100,0
Oceanien (Antal)	55	64	127	225	471
Andel, %)	11,7	13,6	27,0	47,8	100,0
Saknas (Antal)	3	5	7	2	17
Andel, %	17,6	29,4	41,2	11,8	100,0
Totalt: (Antal)	28 578	53 624	136 871	213 786	432 859
Andel, %	6,6	12,4	31,6	49,4	100,0

Tabell 12. Föräldrar till barn 0-12 år som inte använt VAB, utifrån kön, födelseregion och årsinkomst (PGI 2009)
Kvinnor

Födelseregion	- 65 700 kr	65 701- 180 000 kr	180 001- 321 000 kr	321 001- kr	Totalt
Sverige (Antal)	34 678	74 740	110 804	56 519	276 741
Andel, %	12,5	27,0	40,0	20,4	100,0
Norden utom Sverige (Antal)	955	1 635	2 130	1 411	6 131
Andel, %	15,6	26,7	34,7	23,0	100,0
EU 15 utom Norden (Antal)	1 030	990	1 157	973	4 150
Andel, %	24,8	23,9	27,9	23,4	100,0
Övriga Europa (Antal)	7 401	6 673	5 934	1 823	21 831
Andel, %	33,9	30,6	27,2	8,4	100,0
Afrika söder om Sahara (Antal)	4 924	2 250	1 646	390	9 210
Andel, %	53,5	24,4	17,9	4,2	100,0
Asien utan Mellanöstern (Antal)	6 542	4 636	3 716	1 075	15 969
Andel, %	41,0	29,0	23,3	6,7	100,0
MENA + Turkiet (Antal)	14 176	7 805	4 425	1 194	27 600
Andel, %	51,4	28,3	16,0	4,3	100,0
Nordamerika (Antal)	518	496	465	315	1 794
Andel, %	28,9	27,6	25,9	17,6	100,0
Sydamerika (Antal)	1 555	1 561	1 368	419	4 903
Andel, %	31,7	31,8	27,9	8,5	100,0
Oceanien (Antal)	52	38	57	37	184
Andel, %	28,3	20,7	31,0	20,1	100,0
Saknas (Antal)	7	2	2	0	11
Andel, %	63,6	18,2	18,2	0,0	100,0
Totalt: (Antal)	71 838	100 826	131 704	64 156	368 524
Andel, %	19,5	27,4	35,7	17,4	100,0

Föräldrarnas inkomsttyp

Föräldrar till barn upp till 12 år med B-inkomster från egna företag (verksamhet som är enskild firma, handelsbolag eller kommanditbolag) är en relativt liten grupp i förhållande till föräldrar med andra inkomsttyper. Dessa egenföretagare utgör cirka 5 procent av samtliga föräldrar och de använder VAB i mycket liten omfattning. Som framgår av tabellen nedan använde sig inte 92,8 procent av dessa föräldrar av försäkringen under 2010⁸. Det finns i princip ingen större skillnad mellan kvinnor och män i nyttjandet av försäkringen i denna grupp.

Inkomst från anställning är vanligare för män jämfört med för kvinnor. Andelen föräldrar med inkomst från anställning⁹ som inte använder försäkringen är 55,9 procent. I denna grupp skiljer sig användandet dock mellan kvinnor och män. Cirka 50,9 procent av kvinnorna använde sig inte av försäkringen, motsvarande för män med anställning var 61,3 procent. Bland föräldrar med inkomst både från anställning och eget företag är det 59,6 procent av kvinnorna och 67,5 procent av männen som inte använt försäkringen.

Tabell 13. Föräldrar till barn 0-12 år som ej använt respektive använt VAB utifrån inkomsttyp de hade år 2009

Inkomsttyp	Ej använt	Använt	Ej använt (%)	Använt (%)
Anställd (A-inkomst)	734 338	579 491	55,9	44,1
Eget företag (B-inkomst)	21 788	1 681	92,8	7,2
Blandinkomster (A-, B-ink)	45 260	24 717	64,7	35,3
Bortfall	73 853	932	98,8	1,2
Totalt:	875 239	606 821	59,1	40,9

Det finns i princip inga skillnader mellan andelen kvinnor och män som är egenföretagare och som inte har använt försäkringen för sina barn i åldern 0-12 år. Av tabell 14 framgår att 92,3 procent av kvinnorna och 93 procent av männen inte har använt försäkringen.

⁸ Den 1 juli 2010 ändrades sättet att beräkna tillfällig föräldrapenning för egna företagare. Ändringen innebär att ersättningen så långt det är möjligt beräknas på samma sätt som för anställda. I korthet innebär det att delningstalet vid för SGI vid beräkning av tillfällig föräldrapenning ändrades från 365 dagar till 260 dagar. I denna undersökning studeras inte effekterna av denna regeländring.

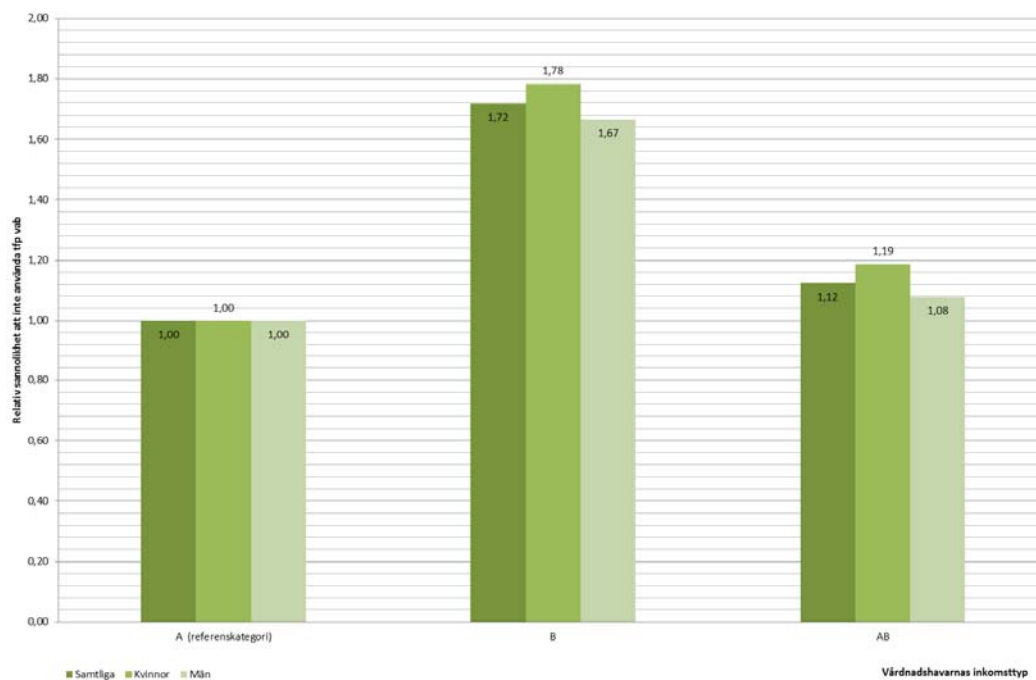
⁹ Egen företagare som driver verksamhet i aktieföretagsform betraktas som anställda i socialförsäkringen och har s.k. A-inkomst.

Tabell 14. Egenföretagare (med B-inkomst) med barn 0-12 år som ej använt respektive använt VAB, 2010

Egenföretagare	Ej använt	Använt	Ej använt (%)	Använt (%)
Kvinnor	6 066	505	92,3	7,7
Män	15 722	1 176	93,0	7,0
Totalt:	21 788	1 681	92,8	7,2

Sannolikheten för att inte använda försäkringen skiljer sig åt markant mellan föräldrar med inkomster enbart från anställning och föräldrar med inkomster från eget företagande.

Diagram 8. Relativ sannolikhet för att inte använda VAB beroende på föräldrarnas inkomst typ år 2009. A = inkomst enbart av anställning, AB = inkomster blandade mellan anställning och eget företagande, B = inkomster enbart från eget företag (anställd i eget aktiebolag räknas som inkomst av anställning.)

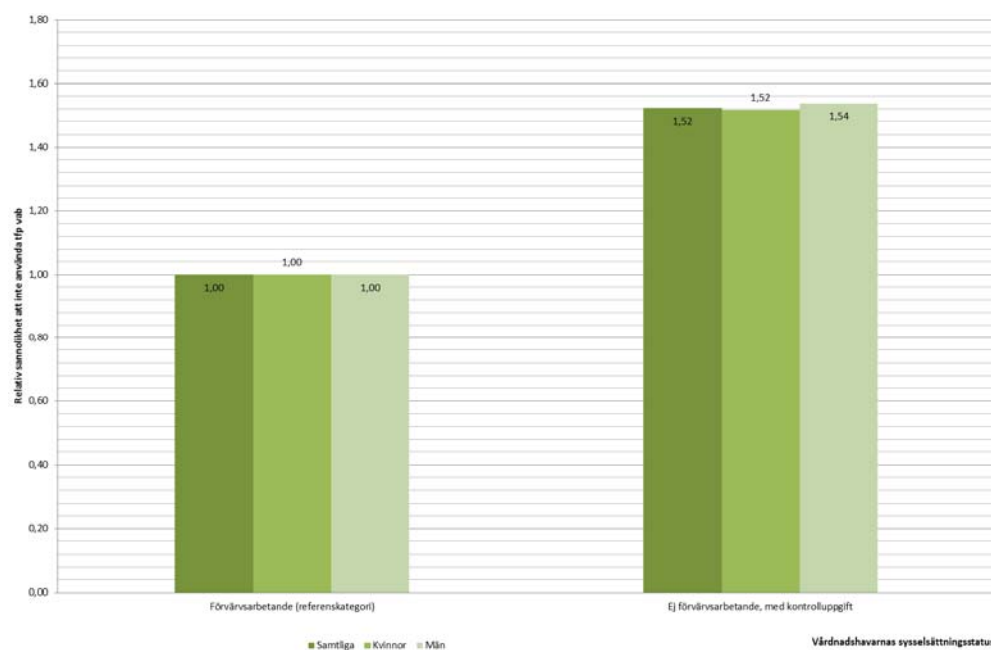

De största skillnaderna finns mellan kvinnor med inkomster enbart av anställning och kvinnor med inkomster enbart av eget företagande. Skillnaderna är även mycket stora här mellan män med inkomster enbart av anställning och män med inkomster enbart av eget företagande.

Föräldrarnas sysselsättningsstatus

En väldigt tydlig skillnad i sannolikheten för att inte använda försäkringen finns också mellan de som haft ett förvärvsarbete under år 2009 jämfört med de som inte har haft det. I den senare gruppen var det 50 procent större sannolikhet att inte ha använt försäkringen under 2010.

Diagram 9. Relativ sannolikhet för att inte använda VAB beroende på föräldrarnas sysselsättningsstatus 2009.

Föräldrarnas utbildningsnivå

Om användandet av VAB analyseras utifrån föräldrarnas utbildningsnivå blir resultaten följande. Föräldrar med lägst utbildningsnivå, motsvarande grundskola, använder i mindre utsträckning VAB jämfört med övriga föräldrar. Tabell 15 visar att 76,8 procent av föräldrarna med lägst utbildningsnivå inte använde VAB under 2010. Det kan troligen delvis förklaras av att dessa har sämre anknytning till arbetsmarknaden och saknar SGI i större omfattning än föräldrar med högre utbildning. De har därför inte rätt att nyttja försäkringen.

Tabell 15. Föräldrar till barn 0-12 år som ej använt respektive använt VAB utifrån utbildningsnivå¹⁰, 2010

Utbildning	Ej använt	Använt	Ej använt (%)	Använt (%)
Låg utbildning	125 162	37 874	76,8	23,2
Medel utbildning	446 445	326 095	57,8	42,2
Hög utbildning	281 292	241 670	53,8	46,2
Totalt¹¹:	852 899	605 639	58,5	41,5

Föräldrarnas sektorstillhörighet

Nyttjandet av försäkringen skiljer sig beroende på föräldrarnas sektortillhörighet. Det bör dock påpekas att resultaten för framförallt små sektorsgrupper ska tolkas med viss försiktighet på grund av bortfall i registerdatan (se även avsnittet Bortfall). Den största gruppen till antalet personer som inte använder försäkringen utgörs av kvinnor och män som är anställda i aktieföretag (ej offentligt ägda). Bland föräldrar som är anställda i övriga företag (ej offentliga ägda) är andelen som inte använt försäkringen högst, 77,9 procent bland män och 69,4 procent bland kvinnor. Störst användande återfinns bland föräldrar som är anställda i landsting, primärkommunal och kommunalt ägda företag.

Tabell 16. Män som ej använt VAB 2010, sektortillhörighet 2009

Sektor	Ej använt	Använt	Ej använt (%)	Använt (%)
Aktieföretag (ej offentligt ägda)	275 253	184 492	59,9	40,1
Kommunalt ägda företag och organisationer	6 666	5 429	55,1	44,9
Landsting	8 033	6 660	54,7	45,3
Primärkommunal förvaltning	24 127	19 804	54,9	45,1
Statlig förvaltning	19 842	13 633	59,3	40,7
Statliga affärsverk	598	439	57,7	42,3
Statligt ägda företag och organisationer	11 052	7 827	58,5	41,5
Övriga företag, ej offentligt ägda	51 267	14 570	77,9	22,1
Övriga offentliga institutioner	86	35	71,1	28,9
Övriga organisationer	11 701	5 546	67,8	32,2
Saknas	53 596	1 561	97,2	2,8
Totalt	462 221	259 996	64,0	36,0

Tabell 17. Kvinnor som ej använt VAB 2010, sektortillhörighet 2009

¹⁰ Med låg utbildning avses grundskoleutbildning, medel utbildning avser gymnasieutbildning samt eftergymnasialutbildning kortare än två år. Hög utbildning avser eftergymnasialutbildning två år eller längre.

¹¹ Uppgift saknas helt om 23 522 personer.

Sektor	Ej använt	Använt	Ej använt (%)	Använt (%)
Aktiebolag (ej offentligt ägda)	135 983	137 656	49,7	50,3
Kommunalt ägda företag och organisationer	4 574	6 244	42,3	57,7
Landsting	20 054	32 552	38,1	61,9
Primärkommunal förvaltning	80 019	108 564	42,4	57,6
Statlig förvaltning	15 236	18 945	44,6	55,4
Statliga affärsverk	251	314	44,4	55,6
Statligt ägda företag och organisationer	6 977	8 355	45,5	54,5
Övriga företag, ej offentligt ägda	28 390	12 493	69,4	30,6
Övriga offentliga institutioner	98	58	62,8	37,2
Övriga organisationer	15 898	14 687	52,0	48,0
Saknas	159 134	8 518	94,9	5,1
Totalt	413 018	346 825	54,4	45,6

I tabell 18 redovisas förhållandet mellan å ena sidan föräldrar med höga inkomster och deras sektorstillhörighet och å andra sidan om föräldern använt tillfällig föräldrapenning eller inte.

Tabell 18. Antal och andel personer med en PG I över 321 000 kr fördelat på vårdnadshavarens kön och sektorstillhörighet 2009.

Ja = har använt vab under 2010 Nej = har inte använt vab under 2010.

		Män			Kvinnor			Samtliga		
		Ja	Nej	Total	Ja	Nej	Total	Ja	Nej	Total
Sektorstillhörighet	Ant.	102 985	159 649	262 634	35 090	37 425	72 515	138 075	197 074	335 149
	And.	39,2%	60,8%	100,0%	48,4%	51,6%	100,0%	41,2%	58,8%	100,0%
Aktiebolag, ej offentligt ägda	Ant.	3 292	4 042	7 334	1 582	1 400	2 982	4 874	5 442	10 316
	And.	44,9%	55,1%	100,0%	53,1%	46,9%	100,0%	47,2%	52,8%	100,0%
Kommunala företag/org.	Ant.	3 973	5 484	9 457	6 196	4 984	11 180	10 169	10 468	20 637
	And.	42,0%	58,0%	100,0%	55,4%	44,6%	100,0%	49,3%	50,7%	100,0%
Landsting	Ant.	5 475	6 868	12 343	7 368	5 968	13 336	12 843	12 836	25 679
	And.	44,4%	55,6%	100,0%	55,2%	44,8%	100,0%	50,0%	50,0%	100,0%
Primärkommunal förvaltning	Ant.	8 461	13 693	22 154	6 106	6 051	12 157	14 567	19 744	34 311
	And.	38,2%	61,8%	100,0%	50,2%	49,8%	100,0%	42,5%	57,5%	100,0%
Statlig förvaltning	Ant.	340	482	822	181	156	337	521	638	1 159
	And.	41,4%	58,6%	100,0%	53,7%	46,3%	100,0%	45,0%	55,0%	100,0%
Statliga affärsverk	Ant.	4 199	7 009	11 208	2 269	2 556	4 825	6 468	9 565	16 033
	And.	37,5%	62,5%	100,0%	47,0%	53,0%	100,0%	40,3%	59,7%	100,0%
Statliga företag/org.	Ant.	4 955	10 847	15 802	2 341	2 984	5 325	7 296	13 831	21 127
	And.	31,4%	68,6%	100,0%	44,0%	56,0%	100,0%	34,5%	65,5%	100,0%
Övriga företag, ej offentligt ägda	Ant.	25	66	91	24	51	75	49	117	166
	And.	27,5%	72,5%	100,0%	32,0%	68,0%	100,0%	29,5%	70,5%	100,0%
Övriga offentliga institutioner	Ant.	2 203	4 485	6 688	2 128	2 423	4 551	4 331	6 908	11 239
	And.	32,9%	67,1%	100,0%	46,8%	53,2%	100,0%	38,5%	61,5%	100,0%
Övriga org.	Ant.	204	1 161	1 365	50	158	208	254	1 319	1 573
	And.	14,9%	85,1%	100,0%	24,0%	76,0%	100,0%	16,1%	83,9%	100,0%
Bortfall	Ant.	136 112	213 786	349 898	63 335	64 156	127 491	199 447	277 942	477 389
	And.	38,9%	61,1%	100,0%	49,7%	50,3%	100,0%	41,8%	58,2%	100,0%
Totalt	Ant.									
	And.									

Fokusgrupper med föräldrar

Fyra fokusgrupper genomfördes med föräldrar till barn i åldrarna 3 till 6 år. Fokusgruppsintervjuerna syftade till att få en ökad förståelse om varför föräldrar inte använder sig av tillfällig föräldrapenning när barnen är sjuka. De utvalda deltagarna var yrkesverksamma föräldrar som överlag inte tagit ut tillfällig föräldrapenning när barnen varit sjuka. Det som framkom i intervjuerna kan inte generaliseras och sägas gälla för alla småbarnsföräldrar. Det ger bara en bild av hur föräldrarna i fokusgrupperna löser situationen när barnen är sjuka och deras resonemang samt erfarenheter.

Diskussionerna i grupperna handlade bland annat om

- kunskap om tillfällig föräldrapenning
- attityd till tillfällig föräldrapenning
- användande och icke-användande av tillfällig föräldrapenning
- hur situationen löses när barnet är sjukt
- konsekvenser för barnet.

Kunskap

Fokusgruppsdeltagarna har inhämtat information om tillfällig föräldrapenning genom flera olika kanaler. Detta kan exempelvis vara på Försäkringskassans hemsida eller på informationsträffar om föräldrapenning som Försäkringskassan tidigare har bjudit in blivande föräldrar till. De har också ringt Försäkringskassan när de haft särskilda frågor eller informerat sig genom vänner och arbetskamrater.

Trots informationen upplever deltagarna att det inte är självklart vad begreppet tillfällig föräldrapenning står för. Det blandas ihop med föräldrapenning. Det associeras till de 10 dagarna när pappan eller någon annan person kan vara hemma med ett nyfött barn. Begreppet ”VAB”, vård av barn, är mer känt.

”Jag trodde att tillfällig föräldrapenning var att man måste vara hemma 60 dagar med barnet innan hon blir 8 år. Jag måste utnyttja dagarna åtminstone på sommaren. Jag vet inte hur många gånger jag har förlorat. Jag visste inte att jag kunde ta ut VAB och inte förlora några dagar alls. Jag har aldrig hört talas om att man kan vara hemma med sjukt barn”

Det finns deltagare som aldrig har tagit ut tillfällig föräldrapenning och som inte vet hur det går till. Även deltagare som har tagit ut tillfällig föräldrapenning har låg kunskap om rättigheter och skyldigheter i förhållande till

ersättningen. Frågorna som dök upp i samband med fokusgrupperna var många, några exempel är:

- Hur stor ersättning betalas ut per dag?
- Hur länge kan man vara hemma med sjukt barn utan läkarintyg?
- Hur många dagar totalt kan man vara hemma med sjukt barn?
- Hur gör man om man ska ta ut tillfällig föräldrapenning för att ta barnet till t.ex. tandläkaren eller läkaren?
- Kan man överlåta den tillfälliga föräldrapenningen till någon annan?
- Vad gäller om barnet insjuknar en ledig dag?
- Hur gammalt får barnet vara för att man ska kunna få ta ut tillfällig föräldrapenning?
- Måsta man anmäla inom 24 timmar eller samma dag?

Attityder

Överlag tycker deltagarna att det är svårt med den oplanerade frånvaron från arbetet som uppstår när barnen blir sjuka. Det finns de som känner att de måste klara sina arbetsuppgifter oavsett om de har ett sjukt barn eller inte. De känner att de måste ta igen förlorad arbetstid på ett eller annat sätt om de väljer att vara hemma med barnet. Det finns också deltagare som känner att kollegorna drabbas av mer arbete om de är hemma eller så får arbetsgivaren skaffa en vikarie eftersom arbetet måste utföras.

”Det blir bara så dåliga känslor på jobbet när jag är hemma med sjukt barn. Man har mycket där och vill göra rätt gentemot sina kollegor och så ska jag samtidigt vara hemma och vabba och ansöka om pengar. Oftast väljer jag att sitta hemma med hostiga barn och försöka jobba på. Man försöker vara alla till lags eftersom det skapas en konflikt inombords. Man vet att barnet borde vara prio ett men det är inte alltid så lätt”.

Det finns deltagare som upplever att ett omfattande användande av tillfällig föräldrapenning kan bli hinder i karriären och att det kan påverka löneutvecklingen negativt. Det är lätt att bli en person som ingen kan räkna med och det kan vara svårare att söka nytt arbete uttryckte en deltagare.

”Snacket går ju! Han eller hon ”vabbar” jämt. Efter det är man inte första tjing längre”

För att få tillfällig föräldrapenning måste föräldrarna genomföra flera olika moment i ansökningsprocessen. De olika momenten upplevs av deltagarna som jobbiga.

”Det är så många steg som man ska komma ihåg att göra. Du ska ringa, få hem blanketter, fylla i blanketterna, ta med dem till dagis för att de ska fylla i och sen ska du ta hem den och sedan skicka den.”

Men det finns också deltagare som tycker att det finns en hel del positivt med den tillfälliga föräldrapenningen. De beskriver den som en försäkring som de betalar varje månad genom skatten. Försäkringen ger alla föräldrar rätt att vara hemma när barnen är sjuka och få ut en viss ersättning i samband med detta. Tillfällig föräldrapenningen upplevs också som en unik förmån och en fin rättighet som inte finns i många andra länder. Förmånen kan också underlätta frånvaro i samband med sjukt barn. Den legitimerar inför arbetsgivaren att man som förälder kan vara hemma och arbetsgivaren har ingen rätt att ifrågasätta denna typ av frånvaro, vilket framgår av citatet nedan.

”Att det finns någonting som heter tillfällig föräldrapenning gör ju rent principiellt att du kan ringa till din arbetsgivare och säga att du är hemma med sjukt barn. Du behöver inte förklara någonting och man kan inte bli ifrågasatt”.

Användande och icke-användande

Deltagarna tar upp att de inte förstår varför det behöver vara så krångligt och omständigt att ta ut tillfällig föräldrapenning när så mycket annat är så enkelt och användarvänligt på Internet. Det upplevs som gammalmodigt att behöva hålla på med pappersblanketter. Det finns deltagare, både med låga och höga inkomster, som tycker att arbetet med att ansöka om tillfällig föräldrapenning inte är värt pengarna som de kan få. Framförallt om barnet bara är sjukt någon enstaka dag. Då försöker de lösa det på annat sätt, ofta på ett sätt som gör att de har kvar sin lön de dagar de är hemma med sjukt barn. Väljer de ändå att ta ut tillfällig föräldrapenning finns det de som upplever att det tar väldigt lång tid innan pengarna betalas ut.

Är barnet sjukt en längre tid är den tillfälliga föräldrapenningen viktigare för deltagarna. De upplever att det inte är lätt att lösa problemet med sjukt barn hur länge som helst. De tycker att det inte fungerar, vare sig jobbmässigt eller ekonomiskt, att vara hemma under en längre tid utan att använda tillfällig föräldrapenning. Deltagarna tog ut tillfällig föräldrapenning i större omfattning då barnen var så små att de inte kunde sysselsätta sig själva och när de inte kunde sätta dem ensamma framför TV:n.

Anmälan om tillfällig föräldrapenning ska göras samma dag som barnet blir sjukt. Som framgår av citatet nedan finns det deltagare som missat att göra det. Att det går att göra anmälan retroaktivt känner inte alla deltagare till. De som vet om det reagerar på att de måste motivera varför anmälan kommer in för sent. De tycker att det borde räcka med att tala om att barnet är sjukt. Deltagarna tror inte att det räcker att uppge att de glömde bort att anmäla. Därför har det hänt att de struntat i att ta ut tillfällig föräldrapenning trots att de är hemma med sitt sjuka barn och avstår från lön. För de som känner till att de kan sms:a anmälan känns det lättare.

”Det krånglar till det just att man måste göra anmälan samma dag som barnet blir sjukt. Man har annat att tänka på när man är hemma med sjukt barn. Framförallt första dagen då man har så mycket annat att lösa som är viktigare. Jag har bommat det flera gånger och kanske ringt dagen efter och

då får man en helt obefogad fråga om varför man inte gjorde anmälan samma dag.”

Framförallt de deltagare som inte har e-legitimation upplever det besvärligt att efter anmälan också ansöka om tillfällig föräldrapenning. De får vänta på att få blanketten hemskickad och sedan fylla i samt posta den till Försäkringskassan. De som fyller i på nätet upplever det som enklare och smidigare. Deltagarna ifrågasätter en del av de uppgifter som efterfrågas och tycker att mer skulle kunna vara förfyllt på blanketten. Varför behöver man till exempel fylla i vad barnet har för sjukdom?

Det finns också deltagare som har erfarenheten att de gånger de ansökt om tillfällig föräldrapenning så blir det oftast fel. Det händer då att de lägger ner processen och väljer att avstå från pengarna.

”En gång vabbade jag och skickade in blanketter som dagis fyllt i till Försäkringskassan. Försäkringskassan skickade tillbaka dem och sa att jag måste komplettera. Men då sa jag att jag inte vill ha pengarna längre. Jag pallade inte att hålla på. Papper fram och tillbaka bara för en dag. Det orkar jag inte.

Det finns deltagare som tar upp att det är svårt att långt efteråt komma ihåg exakt vilka dagar som de var hemma med barnet. Det kan gå ett par veckor efter att barnet tillfrisknat innan blanketten fylls i. Det upplevs som ännu svårare att komma ihåg om man har flera barn som varit sjuka under en viss period.

”Har barnet varit sjukt mer än en gång så kanske man måste göra flera olika blanketter för de olika sjukdomarna. Det är alltid någonting som blir fel och då skickas papperen tillbaka till mig. Så har det varit för mig varje gång jag har vabbat.”

Deltagarna upplever att de ansökte oftare om tillfällig föräldrapenning innan kravet på intyg från förskolan infördes. Att vänta på att intyget kommer från Försäkringskassan, ta med det till förskolan för att få det undertecknat, ta hem och posta upplevs för jobbigt och omständigt.

Det finns också deltagare som säger att intyget många gånger blir liggande hemma innan det kommer iväg till förskolan för underskrift. Och när de väl fått en underskrift så händer det att intyget blir liggande i väskan och att det inte postas. Sedan kanske det hittas flera veckor senare.

”Det är så många steg som man ska komma ihåg att göra. Du ska ringa dem, få blanketter, fylla i blanketterna, ta med dem till dagis för att de ska fylla i och sen ska du ta hem dem och sedan skicka dem”.

Men det finns också en förståelse bland deltagarna för varför intyget infördes, för att försöka stävja fusk med förmånen.

Hur löser föräldrarna situationen?

Det förekommer olika strategier bland deltagarna för att slippa ta ut tillfällig föräldrapenning.

”Det är sista utvägen. Man kollar med sambon och så bråkar man lite. Sedan kollar man med mamma eller om man kan ändra om i schemat och jobba hemifrån. Går det inte så blir det till slut VAB”.

Det finns deltagare som struntar helt i att ta ut den tillfälliga föräldrapenningen. De är hemma med barnet utan lön eller tillfällig föräldrapenning.

”Det är kanske lite fånigt men det finns en prestige i det här också. Kommer blanketten tillbaka flera gånger så känns det bra att kunna säga att, äh jag skiter i det här, behåll ni era pengar. Jag bjuder på det här. Lite dumt men jag resonerar nog så. Det är lite av den image Försäkringskassan har att man ska brottas med byråkrati. Det är ju inte så att när man brottats hela dagen med sjuka barn, äntligen fått dem i säng och känner att nu vill jag ta tag i pappren från Försäkringskassan. Nej då tar jag hellre en kopp kaffe och tänker att jag ska försöka njuta lite”

En annan lösning som tillämpas bland deltagarna är att flexa då barnen är sjuka, till exempel genom att arbeta halva dagen, flexa halva och sedan arbeta igen på kvällen.

”Vi har bara haft några dagar med sjuka barn senaste året. Då har vi försökt dela på det. Har det fallit på mig så har jag flexat och jobbat igen senare”.

En annan strategi är att ta igen förlorad arbetstid på kvällen eller helgen när den andre föräldern är hemma. På så sätt upplever de att de kan de koppla av under dagen och ta hand om sitt sjuka barn utan att känna press eller stress.

”Jag som är egen (företagare) kan inte vara hemma för att jag har ett sjukt barn. Jobbet tar inte slut för det. När min fru kommer hem åker jag till jobbet på kvällen och fixar det jag inte hann på dagen för det måste ju bara göras. Allt måste funka”.

Ytterligare en strategi som nämndes var att ta ut en semesterdag om barnet är sjukt. Det finns även deltagare som har mor- och/eller farföräldrar som ställer upp och tar hand om barnen då de är sjuka.

”Vi tar aldrig ut det. Det är för att vi har en pensionerad mormor och för att jag och min fru kan jobba hemifrån. Det känns snubblande nära att man skulle utnyttja Försäkringskassan på ett opassande sätt om man skulle vabba då”

Ibland händer det att deltagarna tar med barnet till arbetsplatsen, om det inte är alltför sjuka. Det finns också deltagare som tagit ut föräldrapenning då barnen varit sjuka och som tror att det är det enda alternativet. De har missat att det finns någonting som heter tillfällig föräldrapenning.

”Jag har ingen aning om hur det går till. På treåringen har jag 54 dagar kvar. Om hon blir sjuk har jag de dagarna. Jag har 54 dagar att vabba för”.

Det råder en viss förvirring bland deltagarna kring om man kan ta ut både sjukpenning och tillfällig föräldrapenning om man själv är sjuk samtidigt som barnet är sjukt.

Någon deltagare berättar att de låter barnet gå till förskolan när det är dåligt och ser om det fungerar. De ser inte att det skadar barnet och de vet att förskolan ringer om barnet inte klarar av att vara där.

”Vaknar man på morgonen och de är lite varma i pannan så blir det ofta den där Alvedonen och så hämtar jag lite tidigare”

Konsekvenser för barnen

Överlag anser deltagarna att det är viktigt för barnen att ha någon som de känner hemma hos sig när de är sjuka. Om en förälder som är hemma samtidigt arbetar några timmar medan barnet sitter framför TV:n så upplevs det inte skada barnet. Deltagarna tror inte att barn tar skada av att vara hemma med sina mor- eller farföräldrar.

För en del deltagare är det många gånger fokus på arbetet trots att de är hemma med ett sjukt barn. Detta kan göra att de ibland känner dåligt samvete och det kan de också göra om de lämnar ett halvsjukt barn på förskolan. Att vara hemma med sitt barn kan också skapa stress om det innebär att det blir kvällsarbete. Denna stress kan gå ut över barnet.

”Det är en massa råddande och så blir jag mer stressad för jag vet att jag skjuter på mitt arbete och då får jag göra det på kvällen. Det i sin tur kan gå ut över barnen. Skulle jag ha tagit ut VAB så kanske det hade varit annorlunda. Då hade jag eventuellt inte behövt göra det här arbetet. Tagit det lugnare och inte varit lika stressad.”

När beslutet att ta ut tillfällig föräldrapenning väl är taget upplever flera deltagare att det känns skönt. De kan då rent mentalt lägga arbetet åt sidan.

Sammanfattande resultat från fokusgrupperna

Resultaten från fokusgrupperna är inte generaliserbara men visar på att deltagarna har dålig kunskap om tillfällig föräldrapenning. Begreppet tillfällig föräldrapenning blandas ihop med föräldrapenning.

Informationen på Försäkringskassans hemsida upplevs inte vara tillräcklig. Deltagarna har flera frågor: Hur mycket kan man få i tillfällig föräldrapenning? Hur länge kan man vara hemma med sjukt barn? Måste man anmäla inom 24 timmar eller samma dag?

Det är jobbigt och stressigt för deltagarna med oplanerad frånvaro från arbetet. Ansökan om tillfällig föräldrapenning förknippas med krångel och det finns deltagare som därför inte nyttjar försäkringen, särskilt vid kortare

sjukdomsfall. De största hindren upplevs vara kraven på att anmäla till Försäkringskassan samma dag som barnet är sjukt och intyget från förskolan. Det finns föräldrar som får hjälp av far- och morföräldrar för att lösa tillsynen när barnen är sjuka. Att arbeta hemifrån eller ta flexledigt är andra sätt att lösa situationen. Det finns även föräldrar som upplever försäkringen som en unik förmån och en fin rättighet som inte finns i många andra länder.

Slutsatser och avslutande diskussion

Trots att studien inte har rensat bort föräldrar som man kan anta inte kunnat använda försäkringen av "legitima" skäl (t.ex. föräldrar som varit hemma med föräldrapenning för ett mindre syskon), så finns tydliga resultat kring i vilka grupper som icke-användandet är som störst. I denna studie har ambitionen inte varit att göra en sådan rensning.

Bland föräldrar till barn under 12 år (år 2010) är det framförallt inom tre olika grupper som icke-användandet av VAB är som störst; egenföretagare, svenskfödda män med höga inkomster samt bland utrikesfödda kvinnor. Utöver dessa grupper är icke-användandet stort bland unga föräldrar och låginkomsttagare. Eftersom försäkringen ersätter ett inkomstbortfall av arbete är det inte konstigt att de två senare grupperna har en hög andel icke-användare eftersom de helt enkelt ofta inte har någon arbetsinkomst att försäkra.

Egenföretagare

Minst tycks användandet vara bland de föräldrar som har B-inkomster (SGI-B) dvs. inkomster enbart från ett eget företag. S.k. B-inkomster är inkomster från verksamheter som drivs som handelsbolag, enskild firma etc. Föräldrar med inkomster från verksamheter som drivs i form av eget aktiebolag ingår i gruppen A-inkomster (SGI-A) där även föräldrar med inkomster från anställning ingår.

Undersökningen visar att väldigt få föräldrar med B-inkomster har använt försäkringen trots att behovet bör ha varit lika stort inom denna grupp som för föräldrar med inkomster från anställning. Det är inte rimligt att anta att just barn till föräldrar med B-inkomster inte blir sjuka. För dessa barn kan det vara så att det är den andra föräldern som i större utsträckning får vara hemma och "vabba" eller att föräldern som är egenföretagare förlägger arbetet till annan tid.

Det är 78 procents större sannolikhet för en kvinna med enbart inkomster från eget företag att inte använda försäkringen än för en kvinna med inkomster enbart av anställning. För män med inkomster enbart av eget företagande är det 67 procents större sannolikhet att inte använda försäkringen än för män med inkomster enbart av anställning.

Att egenföretagare inte använder försäkringen i samma utsträckning som de med inkomster av anställning kan i sin tur bero på många olika saker, så som arbetets art och möjligheter att arbeta hemifrån etc.

Svenskfödda män med höga inkomster

Det är cirka 23 procents större sannolikhet för män att inte använda VAB jämfört med kvinnor. Samtidigt ger inte variabeln kön hela bilden eftersom icke-användandet skiljer sig när statistiken bryts ner i olika undergrupper.

Resultaten ser olika ut av flera orsaker. En grupp föräldrar som har ett högt icke-användande är män födda i Sverige med inkomster över ersättningstaket. För årsinkomster upp till 321 000 kronor hade föräldrarna år 2010 hela sin inkomst försäkrad i händelse av att barnen skulle bli sjuka och de skulle behöva använda försäkringen. Inom gruppen med inkomster över ersättningstaket är män födda i Sverige överrepresenterade.

Männen med högre inkomster och som inte använt VAB är anställda inom privat sektor och då främst inom privatägda aktieföretag. I denna grupp finns ca 75 procent av alla män med höga inkomster och som inte använt VAB.

Samtidigt har föräldrar med de högre inkomsterna också en större andel äldre barn. Av tidigare statistik vet vi att användandet av VAB för barn i åldrarna 7 till 11 år är lägre jämfört med för barn i åldrarna 2 till 6 år.

Fokusgruppsintervjuerna ger oss en ökad förståelse till varför höginkomsttagarna inte använder försäkringen i samma utsträckning som andra. I denna grupp tycks föräldrarna ofta ha en möjlighet att arbeta hemifrån, att flexa eller att ta ut kompensationsledighet m.m. Att de inte väljer att använda försäkringen kan bero på den för dem relativt låga ersättningen från försäkringen samt "krånglet" med att administrera ersättningsansökan.

Utrikesfödda kvinnor

Utrikesfödda kvinnor och då framförallt kvinnor födda i länder i Afrika och i mellanöstern är ytterligare en grupp som inte använder försäkringen så mycket. Dessa kvinnor kan ofta ha låg utbildning samt låga inkomster och ofta ingen inkomst att försäkra ett inkomstbortfall ifrån.

Nyttjandet av tillfälliga föräldrapenningen speglar på så sätt den rådande situationen på arbetsmarknaden. En kort tid i landet ökar också risken för att inte använda försäkringen, vilket i sin tur troligtvis förklaras av att en kort tid i Sverige innebär att man ännu inte hunnit att etablera sig på arbetsmarknaden.

Försäkringens syfte och funktion idag

En tanke med försäkringen är att det ska vara möjligt för föräldrar att kombinera föräldraskap med arbetsliv. Föräldrar ska kunna avstå från sitt arbete för att vara hemma och ta hand om ett barn som blivit sjukt och därför inte kan gå i förskolan/skolan.

Att exempelvis få av föräldrarna med mycket låga eller nästan inga inkomster använder försäkringen eller de med kort vistelsetid i Sverige är inga överraskande resultat, Försäkringen ska ersätta inkomstbortfall av arbete vilket dessa grupper föräldrar ofta inte har. Denna typ av icke-användande

syns tydligt bland föräldrar under 18 år, eller de som varit försäkrade i Sverige kortare tid än ett år. Dessa föräldrar har ofta andra källor för sin inkomst än av arbete och kan därför inte använda denna försäkring.

Att det finns skillnader i föräldrars behov av försäkringen är naturligt och det behöver inte vara ett problem. Det kan ju bero på till exempel hur mycket barnen är sjuka, vilken tillgång föräldrarna har till hjälp från anhöriga och om föräldrarna kan arbeta hemifrån och samtidigt vårda barnet.

Vår bedömning är att för de allra flesta föräldrar fungerar försäkringen bra. Det kan dock innebära legitimitetsproblem att män födda i Sverige med höga inkomster samt de med inkomster av eget företagande inte använder försäkringen i samma utsträckning som andra föräldrar. När det gäller just gruppen män med högre inkomster ligger kopplingen till ersättningstaket nära till hands. Ersättningstaket är kopplat till prisutvecklingen och inte till inkomstutvecklingen vilket innebär att en allt större grupp föräldrar hamnar ovanför ersättningstaket eftersom inkomsterna utvecklats snabbare än priserna under 2000-talet. Socialförsäkringsavgiften är dock kopplad till hela den enskildes inkomster och avgiften ökar således i paritet med den enskildes löneutveckling. Här finns således inget tak eller koppling till ersättningen.

Om föräldrar inte använder försäkringen på grund av dålig kunskap om den eller för att ansökningsprocessen upplevs så krånglig att föräldrarna avstår från ansökan, kan det också vara ett problem för försäkringens legitimitet.

Det tycks finnas en allmän trend i samhället att föräldrar arbetar hemma i större utsträckning när barnen är sjuka, ”vobbar”. En undersökning från fackförbundet Unionen visar att tre fjärdedelar av alla tjänstemän arbetar hemma när barnen är sjuka. Nästan 40 procent av dessa föräldrar skulle dock vilja slippa det. Den främsta anledningen till att de ”vobbar” är att de inte har någon att lämna över arbetet till. En annan anledning är att de tycker att det är för krångligt att begära ersättning från Försäkringskassan, vilket drygt en tredjedel ansåg. Bland de tjänstemän vars partner i stället vabbar uppger mer än varannan att partnern vabbar för att det då inte blir lika stor ekonomisk förlust.

Ytterst kan ett icke-användande vara ett problem för barnen om deras föräldrar avstår från att ta hand om dem när de är sjuka och kanske låter de gå sjuka till förskolan/skolan. Unionens undersökning visar också att cirka 40 procent av de intervjuade upplever att de inte kan lägga tillräckligt med energi på sitt barn, kvinnor i högre utsträckning än män.

Intervjuerna med föräldrarna i fokusgrupperna tyder på att föräldrar har bristande kunskap om tillfällig föräldrapenning och att begreppet blandas ihop med föräldrapenning. Kanske borde Försäkringskassan ha särskild riktad information till föräldrar i samband med att barnet fyller ett år eller börjar på förskola? Och kanske skulle vård av sjukt barn vara ett bättre namn än tillfällig föräldrapenning? Vidare så upplever föräldrarna ansökningsprocessen som onödigt krånglig.

Från den 1 januari 2013 har kravet på intyg från förskola avskaffats vilket bör öka användandet då det blir mindre krångligt för föräldrarna. Försäkringskassan har även föreslagit för regeringen i en ”anti-krångelrapport” att kravet på anmälan tas bort för att underlätta för föräldrarna.

Försäkringskassans ”tfp-app” som nyligen lanserats bör också underlätta ansökningsförfarandet för föräldrarna. Om dessutom förslagen i betänkandet ”Månadsuppgifter – snabbt och enkelt” (SOU 2011:40) genomförs så innebär det att föräldrar inte behöver lämna inkomstuppgifter i samma utsträckning som idag. De skulle därmed snabbare kunna få ett korrekt beslut.

Framtida studier

I denna studie kartläggs de föräldrar som inte använt sig av tillfällig föräldrapenning, vård av barn. Undersökningen ger inte en helt komplett bild av gruppen föräldrar som är berättigade till att använda försäkringen utan skulle kunna fördjupas och därmed ge ytterligare information. Det skulle till exempel vara intressant att särskilja vilka föräldrar som inte kunnat använda försäkringen av skäl som att de använt en annan försäkring under just den period då barnet var sjukt eller på något sätt kunnat isolera situationer då försäkringen inte kunnat användas av andra skäl så att enbart det "fria" valet att inte använda försäkringen blev mer tydligt.

En annan fördjupning som man skulle kunna göra är att koppla ihop föräldrapar för att se på vilket sätt familjeekonomiska fördelningar påverkar familjernas val av vem som ska vara hemma.

Intressant vore också att använda de kunskaper som kommer ur denna rapport till att följa upp om en beteendeförändring skett efter det att frånvarointyget inom förmånen togs bort från den 1 januari 2013. Har exempelvis icke-användandet minskat i gruppen svenskfödda män med högre inkomster efter det att det blev enklare att använda sig av försäkringen?

Referenser

Försäkringskassan (2011). Intygskrav inom tillfällig föräldrapenning. En utvärdering av införd reform 1 juli 2008. Socialförsäkringsrapport 2011:1

Försäkringskassan. Utvecklingen av tillfällig föräldrapenning, svar på regeringsuppdrag 2012-06-05 (dnr 005510-2012)

Försäkringskassan (2012). Försäkrad inkomst i socialförsäkringen 1991-2010. Socialförsäkringsrapport 2012:5

Hedin Katarina , 2007. ”Infections in small children and their families – symptoms, consultations and antibiotics”

Institutet för arbetsmarknadspolitisk forskning (2006). Överutnyttjande i tillfällig föräldrapenning för vård av barn. IFAU Rapport 2006:9. Stockholm.

Skolverket 2012. Statistik.

<http://www.skolverket.se/statistik-och-analys/statistik/2.4317/2.4318>

Smittskyddsinstitutet. (2011).

<http://www.smittskyddsinstitutet.se/sjukdomar/forkylning/>.

SOU 2011:40. Månadsuppgifter – snabbt och enkelt.

Unionen, intervjuundersökning. Tjänstemän i privatsektor med barn om vobbnig 2013.

Utbetalningsstatistik, Försäkringskassans datalager STORE

Bilaga 1. Statistisk bilaga

Tabell 1. Stegvis logistisk regression, oddskvoter omräknade till relativa risker. Relativ risk att inte ha använt tillfällig föräldrapenning, vård av barn, år 2010. Fördelat på förklaringsfaktor och vårdnadshavarnas kön. (Rödmarkerade värden är inte signifikanta på en 95 procentig säkerhetsnivå.)

Förklaringsfaktor	Samtliga (N= 1 302 465)			Män (N=660 144)			Kvinnor (N= 642 321)		
	Steg 1	Steg 2	Steg 3	Steg 1	Steg 2	Steg 3	Steg 1	Steg 2	Steg 3
Vårdnadshavarens kön									
Kvinnor (referenskategori)	1,00	1,00	1,00	***	***	***	***	***	***
Män	1,27	1,28	1,23	***	***	***	***	***	***
Vårdnadshavarens födelseland									
Sverige (referenskategori)	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Norden utom Sverige	1,00	1,00	1,00	1,02	1,02	1,01	0,99	0,99	0,99
EU 15 utom Norden	1,05	1,05	1,03	1,01	1,01	1,00	1,11	1,10	1,08
Övriga Europa1	1,13	1,14	1,12	1,15	1,17	1,15	1,12	1,11	1,10
Afrika söder om Sahara	1,28	1,25	1,27	1,25	1,21	1,22	1,32	1,28	1,30
Asien utan Mellanöstern	1,27	1,21	1,20	1,26	1,22	1,21	1,26	1,21	1,19
MENA + Turkiet	1,31	1,25	1,21	1,34	1,25	1,21	1,28	1,20	1,19
Nordamerika	1,15	1,12	1,11	1,09	1,07	1,06	1,21	1,17	1,15
Sydamerika	1,12	1,09	1,09	1,10	1,06	1,06	1,14	1,10	1,10
Oceanien	1,03	1,03	1,01	0,98	0,97	0,97	1,17	1,14	1,12
Antal år inskriven i den svenska socialförsäkringen									
0	1,78	1,69	1,68	1,71	1,60	1,60	1,86	1,79	1,77
1	1,58	1,46	1,46	1,54	1,42	1,42	1,63	1,49	1,48
2	1,45	1,33	1,32	1,43	1,31	1,31	1,47	1,33	1,31
3	1,45	1,34	1,33	1,42	1,31	1,32	1,49	1,34	1,33
4	1,42	1,30	1,30	1,36	1,26	1,26	1,48	1,33	1,33
5	1,33	1,22	1,22	1,23	1,15	1,15	1,40	1,27	1,26
6	1,28	1,20	1,19	1,20	1,16	1,15	1,33	1,23	1,22
7	1,20	1,14	1,14	1,16	1,13	1,13	1,23	1,15	1,14
8	1,11	1,08	1,07	1,11	1,10	1,10	1,11	1,06	1,05
9	1,04	1,03	1,01	1,05	1,05	1,05	1,04	1,01	1,00
10 år (referenskategori)	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Vårdnadshavarens ålder									
upp till 18 år	1,96	1,82	1,85	1,89	1,49	1,45	1,98	1,89	1,92
19 - 25 år	1,56	1,47	1,51	1,43	1,39	1,41	1,60	1,52	1,56
26 – 32 år	1,21	1,19	1,20	1,14	1,14	1,15	1,26	1,23	1,25
33-39 år (referenskategori)	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
40 - 46 år	1,12	1,12	1,11	1,15	1,15	1,14	1,08	1,08	1,07

47 och äldre	1,32	1,31	1,30	1,34	1,33	1,32	1,25	1,24	1,23
Utbildningsnivå									
Låg utb	***	1,15	1,10	***	1,15	1,11	***	1,16	1,09
Medel utb	***	1,02	0,98	***	1,02	1,00	***	1,03	0,98
Hög utb (referenskategori)	***	1,00	1,00	***	1,00	1,00	***	1,00	1,00
Pensionsgrundande inkomst år 2009									
Under 65 700 kr	***	1,79	1,52	***	1,79	1,55	***	1,78	1,50
65 7001-180 000 kr	***	1,37	1,28	***	1,57	1,45	***	1,31	1,23
180001-321000 (referenskategori)	***	1,00	1,00	***	1,00	1,00	***	1,00	1,00
321 001 och högre	***	1,22	1,23	***	1,19	1,21	***	1,30	1,27
Sysselsättningsstatus									
Förvärvsarbetande (referenskategori)	***	***	1,00	***	***	1,00	***	***	1,00
Ej förvärvsarbetande, med kontrollupp- gift	***	***	1,52	***	***	1,54	***	***	1,52
Sektorstillhörighet									
Landsting (referenskategori)	***	***	1,00	***	***	1,00	***	***	1,00
Kommunalt ägda företag och org	***	***	1,06	***	***	1,04	***	***	1,06
Primärkommunal förvaltning	***	***	1,03	***	***	1,03	***	***	1,03
Statlig förvaltning	***	***	1,13	***	***	1,13	***	***	1,13
Statliga affärsverk	***	***	1,10	***	***	1,09	***	***	1,09
Statligt ägda företag och org	***	***	1,11	***	***	1,10	***	***	1,10
Övriga företag, ej offentligt ägda	***	***	1,27	***	***	1,24	***	***	1,27
Övriga offentliga institutioner	***	***	1,42	***	***	1,34	***	***	1,47
Övriga organisationer	***	***	1,22	***	***	1,26	***	***	1,20
Aktiebolag, ej offentligt ägda	***	***	1,15	***	***	1,14	***	***	1,15
Typ av inkomst									
A (referenskategori)	***	***	1,00	***	***	1,00	***	***	1,00
B	***	***	1,72	***	***	1,67	***	***	1,78
AB	***	***	1,12	***	***	1,08	***	***	1,19

Tabell 2. Föräldrar till barn 0-12 år med och utan förvärvsarbete 2009

	Med förvärvsarbete	Utan förvärvsarbete	Uppgift saknas	Totalt
Kvinnor	590 817 (77,8 %)	98 242 (12,9 %)	70 784 (9,3 %)	759 843 (100%)
Män	633 072 (87,7 %)	53 655 (7,4 %)	35 490 (4,9 %)	722 217 (100%)
Totalt:	1 223 889 (82,5 %)	151 897 (10,2 %)	106 274 (7,2%)	1 482 060 (100%)

Tabell 3. Föräldrar till barn 0-12 år som ej använt VAB utifrån kön, utbildningsnivå¹² och födelseland, 2010
Män

Födelseregion	Låg utbildning	Medel utbildning	Hög utbildning	Totalt
Sverige (Antal)	38 360	208 068	101 680	348108
(Andel, %)	11,0	59,8	29,2	100,0
Norden utom Sverige (Antal)	1 143	3 877	2 337	7 357
(Andel, %)	15,5	52,7	31,8	100,0
EU 15 utom Norden (Antal)	792	2 555	4 060	7 407
(Andel, %)	10,7	34,5	54,8	100,0
Övriga Europa (Antal)	4 116	12 687	5 380	22 183
(Andel, %)	18,6	57,2	24,3	100,0
Afrika söder om Sahara (Antal)	2 772	4 487	2 543	9 802
(Andel, %)	28,3	45,8	25,9	100,0
Asien utan Mellanöstern (Antal)	2 393	3 935	3 171	9 499
(Andel, %)	25,2	41,4	33,4	100,0
MENA + Turkiet (Antal)	14 325	16 027	11 915	42 267
(Andel, %)	33,9	37,9	28,2	100,0
Nordamerika (Antal)	259	848	1 363	2 470
(Andel, %)	10,5	34,3	55,2	100,0
Sydamerika(Antal)	919	2 784	1 451	5 154
(Andel, %)	17,8	54,0	28,2	100,0
Oceanien (Antal)	28	159	298	485
(Andel, %)	5,8	32,8	61,4	100,0
Saknas (Antal)	6	8	9	23
(Andel, %)	26,1	34,8	39,1	100,0
Totalt: (Antal)	65 113	255 435	134 207	454755
(Andel, %)	14,3	56,2	29,5	100,0

¹² Låg utbildning avser grundskola, medel utbildning avser gymnasium samt eftergymnasialutbildning kortare än två år. Hög utbildning avser eftergymnasialutbildning två år eller längre.

Tabell 4. Föräldrar till barn 0-12 år som ej använt VAB utifrån kön, utbildningsnivå¹³ och födelseland, 2010
Kvinnor

Födelseregion	Låg utbildning	Medel utbildning	Hög utbildning	Totalt
Sverige (Antal)	30 141	147 923	111 383	289 447
(Andel, %)	10,4	51,1	38,5	100,0
Norden utom Sverige (Antal)	822	2 912	2 849	6 583
(Andel, %)	12,5	44,2	43,3	100,0
EU 15 utom Norden (Antal)	384	1 345	2 930	4 659
(Andel, %)	8,2	28,9	62,9	100,0
Övriga Europa (Antal)	4 881	11 170	8 876	24 927
(Andel, %)	19,6	44,8	35,6	100,0
Afrika söder om Sahara (Antal)	4 286	4 055	1 672	10 013
(Andel, %)	42,8	40,5	16,7	100,0
Asien utan Mellanöstern (Antal)	5 691	6 653	6 471	18 815
(Andel, %)	30,2	35,4	34,4	100,0
MENA + Turkiet (Antal)	12 653	13 515	9 677	35 845
(Andel, %)	35,3	37,7	27,0	100,0
Nordamerika (Antal)	188	683	1 186	2 057
(Andel, %)	9,1	33,2	57,7	100,0
Sydamerika (Antal)	983	2 681	1 911	5 575
(Andel, %)	17,6	48,1	34,3	100,0
Oceanien (Antal)	16	64	123	203
(Andel, %)	7,9	31,5	60,6	100,0
Saknas (Antal)	4	5	7	16
(Andel, %)	25,0	31,2	43,8	100,0
Totalt: (Antal)	60 049	191 006	147 085	398 140
(Andel, %)	15,1	48,0	36,9	100,0

¹³ Låg utbildning avser grundskola, medel utbildning avser gymnasium samt eftergymnasialutbildning kortare än två år. Hög utbildning avser eftergymnasialutbildning två år eller längre.

Bilaga 2. Beskrivning av fokusgruppdeltagare

	Eskilstuna		Malmö	
	Månadsinkomst max 22 000 kr	Månadsinkomst minst 35 000 kr	Månadsinkomst max 22 000 kr	Månadsinkomst minst 35 000 kr
Kön				
Män	5	4	4	4
Kvinnor	5	3	3	4
Antal barn				
1 barn	3	2	2	-
2 barn	6	3	3	5
3 barn	2	2	1	3
4 barn	-	-	1	-
Arbete/befattning	Idrottskonsulent	SOS-operatör	Undersköterska	Art Director
	Lärare (vikarie)	Inköpare	Röntgensjuksköterska	Projektledare
	Vårdbiträde	Egen företagare	Filmarbetare/student	Försäljningschef
	Förskolelärare	Bilkonstruktör	Arbetssökande	Biträdande programledare
	Arbetssökande	IT-chef	Säljare	Läkare
	Handläggare	Logistikchef	Flygplatsman	Egen företagare
	Lagerarbetare	Läkare		Sjukgymnast
	Assistent			Försäkringsförhandlare
	Ingenjör			VD
	Lastbilschaufför			
Utbildning				
Grundskola/gymnasium	4	2	4	-
Högskola/universitet	6	5	3	8
Annan etnisk bakgrund	2	-	2	-

I serien Socialförsäkringsrapport har följande skrifter publicerats under år 2013:

- 2013:1 Att sakna försäkrad inkomst. En studie av individer som en följd av år saknar sjukpenninggrundande inkomst. Hur många är det och vilka grupper är överrepresenterade?
- 2013:2 Tio år med aktivitetsersättning. En studie av situationen för unga med aktivitetsersättning på grund av nedsatt arbetsförmåga
- 2013:3 Aktivitetsersättning – en väg till arbete? En systematisk litteraturöversikt
- 2013:4 De första 100 åren – svensk välfärdspolitik mellan historia och framtid. Rapport från forskarseminarium i Umeå 16–17 januari 2013
- 2013:5 Vårnadsbidrag. En översikt av systemen i de nordiska länderna och sammanfattning av forskningen kring dess effekter
- 2013:6 Föräldrar som inte vabbar